

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminální policie

**Organizovaná kriminalita ruskojazyčných
zločineckých skupin působících v České
republice**

Bakalářská práce

**Organized crime of Russian - speaking criminal groups operating in the
Czech Republic**

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
Ing. Vratislav DVOŘÁK, Ph.D.

AUTOR PRÁCE
Bc. Petr LAMAČ

PRAHA
2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Liberci, dne 03.03.2023

Bc. Petr LAMAČ

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce Ing. Vratislavu Dvořákovi, Ph.D. za ochotu, všestrannou pomoc a poskytnutí odborných a cenných rad při její realizaci. Rovněž děkuji své manželce a celé rodině za trpělivost a podporu při zpracování práce.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá organizovanou kriminalitou ruskojazyčných zločineckých skupin a vychází ze současného stavu a vývoje organizované kriminality v České republice. Formálně je práce členěna do čtyř kapitol. První kapitola je zaměřena na teoretické zpracování problematiky organizované kriminality s výčtem nejdůležitějších pojmů, které jsou s tímto fenoménem spojeny. Obsahem druhé kapitoly je nástin historického vývoje politické situace v SSSR, který ovlivnil vznik, utváření a vývoj ruskojazyčných organizovaných kriminálních skupin. Třetí kapitola pojednává o problematice ruskojazyčného organizovaného zločinu. V závěrečné části práce je poslední kapitola věnována možným návrhům a dílčím opatřením, vedoucím ke zlepšení práce orgánů činných v trestním řízení v boji s organizovanou kriminalitou.

KLÍČOVÁ SLOVA

organizovaná kriminalita * organizovaná skupina * organizovaná zločinecká skupina * politická situace SSSR * ruskojazyčné kriminální skupiny * vor v zákoně * slang * tetování

ANNOTATION

The bachelor's thesis deals with organized crime of Russian-speaking criminal groups and is based on the current state and development of organized crime in the Czech Republic. Formally, the work is divided into four chapters. The first chapter is focused on the theoretical elaboration of the organized crime issue and contains the list of the most important terms associated with this phenomenon. The content of the second chapter is an outline of the historical development of the political situation in the USSR, which influenced the emergence, formation and development of Russian-speaking organized criminal groups. The third chapter focuses on the issue of Russian-speaking organized crime. In the final part of the work, the last chapter is devoted to possible proposals and partial measures leading to the improvement of the work of law enforcement agencies in the fight against organized crime.

KEYWORDS

organized crime * organized group * organized crime group * USSR political situation * Russian-speaking criminal groups * thieves in law * slang * tattoos

Obsah

Seznam zkratk	8
Úvod	9
1 Teoretické zpracování problematiky organizované kriminality	11
1.1 Organizovaná skupina a organizovaná zločinecká skupina	12
1.2 Pachatel trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny	16
1.3 Účast na organizované zločinecké skupině	17
1.4 Struktura organizovaných zločineckých skupin	18
1.5 Typy skupinové trestné činnosti	19
1.6 Organizovaná kriminalita a organizovaný zločin	20
1.7 Typologie ruskojazyčných zločineckých organizací	32
2 Nástin historického vývoje politické situace v SSSR	33
2.1 Problémy s polohou	34
2.2 Problémy s dějinami	35
2.3 Problémy s vládnutím	36
2.4 Pád carského impéria	37
2.5 Velká říjnová socialistická revoluce	42
2.6 Stalinova diktatura	44
2.7 Chruščovova éra	46
2.8 Brežněvova éra	47
2.9 Vláda Michaila Gorbačova	49
3 Ruskojazyčný organizovaný zločin	50
3.1 Vznik a vývoj ruskojazyčného OZ	52
3.2 Vybrané ruskojazyčné zločinecké skupiny	55
3.2.1 Ruské organizované skupiny	55
3.2.2 Ukrajinské organizované skupiny	57
3.2.3 Kavkazské organizované skupiny	59
3.3 Situace v oblasti ruskojazyčného organizovaného zločinu v ČR	63
3.4 Vor v zákoně – vůdce ruskojazyčného organizovaného zločinu	66
3.5 Feňa – specifický kriminální slang ruskojazyčných	69
3.6 Tetování ruskojazyčných kriminálních skupin	71

4 Návrhy de lege ferenda.....	73
Závěr	76
Seznam použité literatury.....	78
Příloha.....	83

Seznam zkratek

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

NS – Nejvyšší soud České republiky

OČTŘ – orgány činné v trestním řízení

OK – organizovaná kriminalita

OKS – organizované kriminální skupiny

OZ – organizovaný zločin

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

TŘ – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

TZ – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Úvod

Organizovaný zločin obecně představuje nejen v poslední době celospolečenský problém, se kterým je nutné bojovat. Tento fenomén není jen problémem České republiky, neboť organizovaná kriminalita se v různých formách projevuje a šíří napříč všemi státy po celém světě.

Tak, jak se historicky vyvíjely jiné formy trestné činnosti, vyvíjela se a můžeme říci, že se stále vyvíjí, i organizovaná kriminalita. Organizovaný zločin je zejména nebezpečný tím, že prostupuje a zasahuje do společenských a zvláště do ekonomických a politických sfér řady států. Je schopen ve velmi krátké době reagovat na změny v těchto sférách a svým způsobem se těmto změnám přizpůsobit. Další riziko spojené s organizovaným zločinem spočívá v tom, že trestná činnost organizovaných zločineckých skupin je velmi sofistikovaná, pro orgány činné v trestním řízení (OČTŘ) velice těžko odhalitelná, neboť za tímto účelem musí vynaložit nemalé úsilí, aby byla rozkryta a její pachatelé spravedlivě odsouzeni a potrestáni. Způsobené následky a škody trestných činů spáchaných organizovanou skupinou jsou značné. Organizovaná kriminalita ohrožuje demokratické zásady a principy společnosti a nad to podryvá důvěru běžných občanů v bezpečnost a spravedlnost, které by měly být zaručeny státy, ve kterých žijí.

Zejména rychlé a ne vždy zcela promyšlené legislativní změny a změny v trestní politice se zákonitě odrážejí ve vývoji kriminální situace v České republice (ČR). Stejně tak, jak se rychle a flexibilně mění v ČR trestní legislativa, rychle, flexibilně a hlavně nepředvídatelně se mění i trendy kriminality. Pohled na budoucí kriminální situaci v ČR (i přes politickou snahu) se spíše rozmazává, než zpřesňuje. Důležitým faktem je i to, že organizované zločinecké skupiny působí zpravidla mezinárodně, kdy spolupracují i skupiny různých národností, což ještě více zvyšuje jejich nebezpečnost, ale i efektivitu, prosperitu a dosahování vyšších zisků nelegální činností, a naopak snižuje možnost jejich odhalení státními orgány.

O organizovaném zločinu (i o tom mezinárodním) jako takovém, by se jistě dala napsat obsáhlá samostatná práce. O této problematice byla již napsána řada publikací. Záměrem této práce však je popsat a zhodnotit

organizovanou kriminalitu ruskojazyčných zločineckých skupin, jejichž vliv a působení se dotýká území ČR, se zaměřením na posledních několik let.

Důvodem pro výběr právě tohoto tématu práce byl fakt, že se dlouhodobě o organizovanou kriminalitu, a zejména o tu, která je páchána ruskojazyčnými skupinami zajímám. Bylo vydáno mnoho publikací, studií a článků popisující organizovanou kriminalitu obecně, ale jen zlomek z nich popisuje organizovaný zločin v užším smyslu, se zaměřením na ruskojazyčné skupiny. Dalším důvodem bylo i to, že si osobně myslím, že ruskojazyčné zločinecké skupiny a jejich nelegální aktivity představují na území ČR nejnaléhavější hrozbu pro bezpečnost, stabilitu a demokratické zřízení u nás.

Předně je nutné pochopit historické souvislosti vývoje vzniku organizované kriminality ruskojazyčných skupin. V práci se proto zmiňuji o historickém vývoji politické situace v Sovětském svazu i tzv. „vorů v zákoně“. Tento vývoj byl bezpochyby ovlivňován i ekonomickým, společenským a politickým vývojem v novodobé historii Ruska.

V práci se zaměřuji na ruskojazyčné zločinecké skupiny působící v ČR. K veliké expanzi vlivu těchto skupin dochází na našem území zejména po roce 1989, což mělo v následujících letech za důsledek enormní nárůst trestné činnosti a nelegálních aktivit těchto skupin, zejména vražd, a to i těch nájemných, kuplířství, lichvy, loupeží, vydírání v podobě vymáhání výpalného tzv. „racketeeringu“, krádeží luxusních vozidel, obchodu se zbraněmi, korupce státních úředníků apod. Před tímto rokem bylo možné v České republice zaznamenat některé ojedinělé prvky organizované kriminality, ale v nějaké výraznější podobě se v té době organizovaná kriminalita nerozvíjela a ani prakticky nemohla rozvíjet, jelikož v totalitním režimu, který panoval v naší republice, nebyly k tomuto zcela příhodné podmínky. Výrazné represivní a legislativní prostředky tehdejšího režimu, téměř úplně uzavřené a střežené hranice a další prostředky státního aparátu, představovaly příliš velké překážky.

Jedním z významných faktorů na rychlý nárůst vlivu (nejen) ruskojazyčných zločineckých skupin po roce 1989 bylo i to, že tyto skupiny se velice rychle na našem území od samého počátku ve značné míře propojily se skupinami domácími. Velká část obyvatel ČR si v té době pojem svobodného a demokratického státu vyložila jako možnost rychlé cesty ke svému

individuálnímu prospěchu a využila k tomu politické, ekonomické a společenské nestability.

Státním institucím se bohužel ani dnes zatím příliš nedaří s organizovanou kriminalitou úspěšně bojovat, což se samozřejmě odráží v negativním postoji veřejnosti, vzniká vzájemná nedůvěra mezi občany samotnými a úměrně s tím klesá v očích běžných občanů spolehlivost a pozitivní náhled na spravedlnost OČTŘ, jako je policie, státní zastupitelství a soudy. Chceme-li lépe pochopit výrazně nepříznivý vývoj organizovaného zločinu a posílit efektivitu boje s tímto druhem kriminality, je nezbytné poznání především jejich příčin a forem. Nejen v posledních letech se naše republika stává vhodným územím k páčání trestné činnosti organizovanými skupinami zločinců ze zahraničí, velká většina z nich naše území využívá k tranzitu ilegálních komodit včetně nežádoucích lidí, expanzi svých aktivit do jiných států, legalizaci výnosů neboli tzv. „praní špinavých peněz“ nebo i k úkrytu před spravedlností, neboť jim k těmto účelům naše ne zcela dokonalá legislativa vytváří příhodné podmínky.

Cílem práce je v teoretické části popsat základní pojmy vztahující se k samotné organizované kriminalitě, nastínit historický vývoj ruskojazyčných zločineckých skupin a to i v souvislosti s politickou situací v SSSR, charakterizovat hlavního představitele těchto skupin tzv. „vora v zákoně“, představit ruskojazyčné zločinecké skupiny působící v ČR a nejčastější trestné činy páchané těmito skupinami a uvést možné návrhy a opatření pro zlepšení práce OČTŘ v boji s organizovanou kriminalitou.

1 Teoretické zpracování problematiky organizované kriminality

Chceme-li obecně porozumět organizované trestné činnosti jako takové, je nutné se seznámit alespoň se základními pojmy, které se k ní pojí. V této části se budeme zabývat pojmy jako organizovaná skupina, organizovaná zločinecká skupina, pachatel trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny, účast na organizované zločinecké skupině, organizovaný zločin a organizovaná kriminalita, zmíníme se i o struktuře organizovaných zločineckých skupin, typech skupinové trestné činnosti a typologii ruskojazyčných zločineckých organizací.

1.1 Organizovaná skupina a organizovaná zločinecká skupina

Byť by se mohlo zdát, že mezi oběma termíny není prakticky žádný rozdíl, ve skutečnosti tomu tak opravdu není. Jelikož se v právní teorii i praxi běžně oba pojmy často zaměňují a jsou špatně vykládány (což mnohdy zejména v trestním řízení přináší značné obtíže), je zapotřebí zmínit, jaký je mezi nimi rozdíl a jak jsou v právním smyslu a odbornou veřejností chápány.

Předně je nutné uvést, že pojem organizovaná skupina platný trestní zákoník (TZ) nijak blíže nedefinuje (dle mého názoru by taková definice v českém trestním zákoníku odstranila aplikační potíže v praxi OČTŘ), ačkoli jej zmiňuje u řady kvalifikovaných skutkových podstat různých trestných činů (např. vydírání dle § 175 odst. 2, písm. a), krádež dle § 205 odst. 4, písm. a), legalizace výnosů z trestné činnosti dle § 216 odst. 4, písm. a) TZ atd.) nebo dalších ustanovení (např. jako jedna z přitěžujících okolností podle § 42 písm. p) TZ).

Samotný pojem je tak vymezen pouze judikaturou (např. R 45/1986 Sb. rozh. tr.), kde je uvedeno, že organizovaná skupina je nejméně tříčlenné sdružení trestně odpovědných osob, jejichž vzájemná součinnost na realizování trestné činnosti vykazuje takovou míru plánovitosti jejího průběhu a tomu odpovídající koordinaci úloh jednotlivých účastníků, že tyto okolnosti zvyšují pravděpodobnost úspěšného provedení trestného činu.

Pro trestnou činnost páchanou organizovanou skupinou je typické, že při plánování, promýšlení a rozdělování úkolů mezi její členy před spácháním trestného činu, dochází ze strany některých členů jen k dílčím jednáním, která se sama o sobě jeví jako méně závažná, a to jak z hlediska své povahy, tak z hlediska příčinného významu pro způsobení následku. Rozdělení úkolů mezi více spolupachatelů je pak předpokladem toho, aby po spojení všech dílčích činností jednotlivých spolupachatelů bylo zamýšleného cíle dosaženo snáze a spolehlivěji. Nevyžaduje se však nějaká stabilnější struktura a trvalejší řídicí vztahy, stačí i jednorázové spáchání trestného činu organizovanou skupinou. Pro její vznik se rovněž nevyžaduje žádný formální akt, členství je faktickým

stavem a pachatel se stane členem organizované skupiny už jen tím, že se fakticky zapojí do její činnosti.¹

V jiné judikatuře (R 53/1976 Sb. rozh. tr.) se organizovanou skupinou rozumí sdružení více osob, v němž je provedeno určité rozdělení úloh mezi jednotlivé členy a jehož činnost se v důsledku toho projevuje určitou plánovitostí a koordinovaností a jímž se spáchání činu usnadňuje a zvyšuje se pravděpodobnost dosažení sledovaného cíle.²

V další judikatuře je dále uvedeno, že organizovaná skupina nemusí mít trvalejší charakter, a lze tak spáchat i jen ojedinělý, jednorázový trestný čin. Organizovaná skupina pak působí ve více státech, jestliže působí na území nejméně dvou států, přičemž postačí, že jedním z těchto dvou států je ČR (R 34/2005 Sb. rozh. tr.).³

Konečně v další judikatuře (usnesení NS spis. zn. 11 Tdo 268/2016) je organizovaná skupina vymezena jako jedna z forem trestné součinnosti, jejíž charakteristické znaky, jsou uvedeny výše. Organizovanou činností takové skupiny se zvyšuje i škodlivost spáchaného činu pro společnost. Spáchání činu „ve spojení“ s organizovanou skupinou předpokládá takový vztah mezi pachatelem a touto skupinou, při kterém je pachatel sám přímo zapojen do činnosti takové skupiny nebo alespoň podporuje její činnost, těží z její činnosti, navazuje na její činnost apod. Zákonnou dikcí „ve spojení“ jsou postiženy i volnější formy vztahu pachatele k uvedené skupině, než je jeho členství ve skupině.

„Pro naplnění kvalifikované skutkové podstaty trestného činu spáchaného organizovanou skupinou působící ve více státech se nevyžaduje, aby jednání organizované skupiny bylo trestně postižitelné podle právních řádů všech dotčených států, v nichž organizovaná skupina působí či působila. Postačí totiž,

¹ VÁVRA, L. *Právníprostor.cz. Nikoli každá organizovaná skupina je zločinecká* [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/nikoli-kazda-organizovana-skupina-je-zlocinecka>

² *Fulsoft.cz: Zákony, judikatura a literatura 2022-2023* [online]. [cit. 09.04.2022]. Dostupné z: https://www.fulsoft.cz/33/r-53-1976-tr-i-loupez-pokus-ii-loupez-okolnost-podminujici-pouziti-vyssi-trestni-sazby-organizovana-skupina-iii-okolnost-podminujici-pouziti-vyssi-trestni-sazby-porusovani-domovni-uniqueidOhwOuzC33qe_hFd_-jrpTnHbGbWLOX01FcSKZU5DCpqVdaLTRYHmJQ/

³ *Fulsoft.cz: Zákony, judikatura a literatura 2022-2023* [online]. [cit. 22.09.2022]. Dostupné z: https://www.fulsoft.cz/33/r-34-2005-tr-nedovolena-vyroba-a-drzeni-omamnych-a-psychootropnich-latek-a-jedu-uniqueidOhwOuzC33qe_hFd_-jrpTpnr-yhWkiVVaYQ4uIPydiuVdaLTRYHmJQ/

*pokud byla ve vztahu k takto spáchanému trestnému činu založena působnost trestních zákonů České republiky.*⁴

Z výše uvedené judikatury je zřejmé, že právní teorie i soudní praxe chápe pojem organizovaná skupina prakticky totožně, byť ve svém výkladu používá mírně odlišné pojmové a charakteristické znaky.

Zde považuji za vhodné uvést, že s pojmem „*organizovaná skupina*“ je velice podobný pojem „*strukturovaná skupina*“ tak, jak jej definuje Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu v čl. 2 písm. c):

„*Strukturovaná skupina znamená skupinu, která není náhodně utvořena za účelem bezprostředního spáchání trestného činu a která nemusí mít formálně vymezené role pro své členy, trvalost členství nebo rozvinutou strukturu.*“⁵

V praxi se tak může jednat např. o organizovanou skupinu kapsářů, kteří působí buď na jednom, nebo několika teritoriích velkoměsta, předem si stanoví své role, které se při opakování zpravidla stejné trestné činnosti mohou měnit, jejich záměrem je však úspěšné provedení trestné činnosti a pokud možno její znovuprovedení bez možnosti odhalení a postihu.

Oproti tomu organizovaná zločinecká skupina má trochu odlišnou charakteristiku a je již v TZ zakotvena a taxativně definována, konkrétně v ustanovení § 129.

„*Organizovaná zločinecká skupina je společenství nejméně tří trestně odpovědných osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti.*“⁶

Z této zákonné definice je zřejmé, že některé pojmové znaky jako účast nejméně tří osob, dělba činností mezi nimi, plánovitost a koordinovanost úloh a činností se překrývají s pojmovými znaky vydefinovanými judikaturou u organizované skupiny. Zásadní rozdíl spočívá v tom, že organizovaná skupina může spáchat i jen jediný trestný čin a jsou nižší požadavky na její organizační strukturu. Vztahy uvnitř organizované skupiny jsou podstatně volnější než vztahy uvnitř organizované zločinecké skupiny. Pro ni je naopak charakteristická určitá

⁴ *Kraken – Salvia* [online]. [cit. 09.04.2022]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/11Tdo268/2016>

⁵ Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu z roku 2000, sdělení MZV č. 75/20013 Sb. [online]. [cit. 09.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2013-75#f5571623>

⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění.

stabilita, trvalejší způsob a délka její existence i činností a pevnější hierarchické vztahy mezi jednotlivými členy.⁷

Nový TZ přinesl terminologickou změnu oproti původnímu trestnímu zákonu č. 140/1961 Sb. Termín „zločinné spolčení“ byl nahrazen termínem „organizovaná zločinecká skupina“. Tento pojem lépe odpovídá pojetí organizovaného zločinu, jak je chápán v mezinárodních smlouvách, zejména Úmluvě OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu⁸, i v ostatních mezinárodních dokumentech.

Nový TZ tak uvádí pět pojmových znaků:

- společenství více osob
- vnitřní organizační struktura
- rozdělení funkcí
- dělba činnosti
- zaměření na soustavné páchaní úmyslné trestné činnosti

Právě existence těchto znaků bude odlišovat pojem organizované zločinecké skupiny od pojmu organizovaná skupina. Vnitřní organizační struktura skupiny je dána vztahy nadřízenosti a podřízenosti, určitou stabilitou a pravidly pro činnost organizace včetně jejího utajení, struktury a činnosti. Soustavnost páchaní úmyslné trestné činnosti se posuzuje z hlediska celého zločinného spolčení.⁹

Podle Zanolita a Žilinky je vztah nadřazenosti a podřazenosti jednotlivých členů skupiny dána tím, že taková skupina je rozdělena minimálně do dvou horizontálních stupňů řízení. V takovéto skupině jeden anebo několik pachatelů vystupují jako vedoucí, kteří organizují činnost ostatních pachatelů a určují jim

⁷ VÁVRA, L. *Právníprostor.cz. Nikoli každá organizovaná skupina je zločinecká* [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/nikoli-kazda-organizovana-skupina-je-zlocinecka>

⁸ Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu z roku 2009, sdělení MZV č. 75/20013 Sb. [online]. [cit. 09.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2013-75#f5571623>

⁹ JELÍNEK J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. s. 163. ISBN 978-80-87212-22-6.

konkrétní druhy vykonávaných činností, případně i konkrétní úlohy, kterým se mají v rámci fungování zločinecké skupiny věnovat.¹⁰ (pozn. – překlad autora).

Organizovaná zločinecká skupina je definována i v mezinárodních dokumentech, zejména v již zmiňované Úmluvě OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, kde je v čl. 2 písm. a) uvedeno, že „*organizovaná zločinecká skupina znamená strukturovanou skupinu tří nebo více osob, existující po určité časové období a jednající ve vzájemné shodě s cílem spáchat jeden či více závažných trestných činů nebo trestných činů stanovených v souladu s touto Úmluvou, aby získala, přímo či nepřímo, finanční nebo jiný hmotný prospěch.*“¹¹

I z této definice je patrné, že česká právní úprava i mezinárodní, má v definici organizované zločinecké skupiny podobné charakteristické znaky, byť se tyto znaky od sebe mírně liší.

1.2 Pachatel trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny

Chceme-li ještě lépe porozumět rozdílu mezi organizovanou skupinou a organizovanou zločineckou skupinou, je třeba si uvědomit, že se jedná o dva odlišné pojmy. Rozdíl mezi oba popisovanými pojmy vyplývá totiž i z Hlavy VII TZ, kde jsou uvedena zvláštní ustanovení o některých pachatelích, konkrétně v ustanovení § 107 odst. 1, 2.

*„Pachatelem trestného činu spáchaného ve prospěch **organizované zločinecké skupiny** (§ 129) je ten, kdo spáchal úmyslný trestný čin jako člen organizované zločinecké skupiny, nebo ten, kdo takový čin spáchal vědomě se členem organizované zločinecké skupiny anebo v úmyslu organizované zločinecké skupině napomáhat.*

*Skutečnost, že pachatel se trestného činu dopustil jako člen **organizované skupiny** nebo ve spojení s organizovanou skupinou, nebrání*

¹⁰ DESET M. Komparácia legálnej definície zločineckej skupiny s legálnou definíciou organizovanej skupiny. In: JELÍNEK J. (ed.). *Organizovaná zločin (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty). Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnícké dny, květen 2014, trestní sekce*. Praha: Leges, 2014. s. 39. ISBN 978-80-7502-068-0.

¹¹ Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu z roku 2009, sdělení MZV č. 75/20013 Sb. [online]. [cit. 09.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2013-75#f5571623>

*tomu, aby za splnění podmínek stanovených tímto zákonem byl současně postižen jako pachatel trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny.*¹²

Z tohoto zákonného ustanovení vyplývá, že zákonodárce zásadním způsobem umožnil průlom do zásady zákazu dvojího přičítání téže okolnosti, čímž se otevřela cesta zejména pro soudy uložit zpřísněný postih takového pachatele. Hlavním důsledkem označení pachatele za pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny je totiž možnost zvýšení trestní sazby, podle níž se horní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody stanovené v trestním zákoně u pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny zvyšuje o jednu třetinu. Takovému pachateli soud uloží trest odnětí svobody v horní polovině takto stanovené trestní sazby odnětí svobody, nejsou-li zároveň splněny podmínky pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody podle § 58 TZ.¹³ Toto zvláštní ukládání trestu odnětí svobody je stanoveno v § 108 TZ.

1.3 Účast na organizované zločinecké skupině

Současná legislativa umožňuje i trestní odpovědnost a samotný postih za účast na organizované zločinecké skupině, jak je uvedeno v § 361 TZ.

„Kdo založí organizovanou zločineckou skupinu, kdo se činností organizované zločinecké skupiny účastní, nebo kdo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku.

*Odnětím svobody na tři léta až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako vedoucí činitel nebo představitel organizované zločinecké skupiny.*¹⁴

Z výše uvedeného je patrná snaha zákonodárce o výrazný a citelný postih trestné činnosti páchané organizovanými zločineckými skupinami, neboť tato jejich nelegální činnost představuje pro společnost zásadní a dlouhodobý

¹² Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění.

¹³ VÁVRA, L. *Právníprostor.cz. Nikoli každá organizovaná skupina je zločinecká* [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/nikoli-kazda-organizovana-skupina-je-zlocinecka>

¹⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění.

problém (a do jisté míry i značně nebezpečný), který je nutno řešit účinnou legislativou a efektivní a rychlou činností OČTŘ.

1.4 Struktura organizovaných zločineckých skupin

Pokud se týká samotné struktury zločineckých organizací, ty bývají u různých skupin odlišné. Jinak bude vypadat u čínských Triád, japonské Yakuzy nebo italské mafie a jinak například u postsovětských a jihoamerických zločineckých skupin nebo zločineckých skupin ze Středního východu.

Podle Musila a Scheinosta lze však ve struktuře zločineckých organizací obvykle nalézt některé společné znaky, které je možné pro „klasický“ organizovaný zločin považovat za typické. Podstatným a do jisté míry i identifikačním znakem zločinecké skupiny, která již náleží do oblasti organizovaného zločinu, je třístupňové organizační uspořádání:

- **nejvyšší vedení** – má v hierarchii zcela výjimečné postavení – vykonává koncepční a strategické řízení, zabezpečuje kontinuitu a stabilitu organizace, činnost nejvyššího vedení je zpravidla kryta legálním podnikáním, sloužícím rovněž k vytváření a udržování kontaktů s legální ekonomickou a politickou sférou, toto vedení má zpravidla k dispozici řadu odborných poradců (právník, ekonom, pokladník atd.) a rovněž i ochranu, která kromě fyzické ochrany vedoucích členů a jejich rodin, provádí ochranu majetku a objektů organizace a zároveň kontrolu podřízených členů
- **střední článek** – uskutečňuje vlastní nelegální aktivity, je tvořen relativně samostatnými nižšími vůdci a jejich pomocníky, kteří přímo řídí výkonné skupiny, většinou specializované na určitý druh trestné činnosti, v kompetenci těchto vůdců je rovněž i způsob provedení akcí, střední článek zároveň vytváří jakousi izolační vrstvu mezi trestnou činností, kterou provádí vlastními silami, a nejvyšším vedením, které se nelegálních aktivit přímo neúčastní a navenek se tak jeví jako bezúhonné

- **řadoví členové** – provádějí jednotlivé nelegální činnosti nebo zabezpečují nezbytný servis¹⁵

1.5 Typy skupinové trestné činnosti

OZ je chápán jako úmyslná trestná činnost, která je páchána koordinovaně více osobami. Na druhou stranu ne každá vícečlenná organizovaná skupina spadá do pojetí OZ. Chceme-li ještě lépe porozumět rozdílu mezi organizovanou skupinou a organizovanou zločineckou skupinou, považují za vhodné uvést některé typy skupinové trestné činnosti. Holcr uvádí následující rozdělení:

- **příležitostná skupina** – vzniká nahodile v důsledku situace těsně před spácháním trestného činu nebo v jeho průběhu, navenek je zpravidla anonymní, trestná činnost se realizuje spontánně, bez dělby úkolů, často se daří identifikovat momentálního vůdce skupiny
- **parta** – je časově stálější, má již hierarchickou strukturu na čele s vůdcem, plánování trestné činnosti je stále ještě na nízké úrovni, zahlazování trestných činů je často primitivní
- **organizovaná kriminální skupina** – páchání trestné činnosti je hlavní náplní skupiny, stupeň organizovanosti je vysoký, tato skupina má pevnou hierarchickou strukturu, existuje rozdělení úloh a zahlazování stop
- **zločinecká organizace** – jedná se o nejvyšší a zároveň nejnebezpečnější typ skupinové trestné činnosti, orientuje se na soustavné a dlouhodobé páchání závažné kriminality, která je smyslem její existence, činnost je plánovitá, charakterizovaná snahou po dosažení

¹⁵ GRIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. s. 460-461. ISBN 978-80-7598-554-5.

vysokých zisků i moci, hierarchie je členitá s pevnými organizačními vztahy a výraznými prvky konspirace¹⁶

Z tohoto rozdělení je zřejmé, že poslední dvě skupiny lze od dvou předchozích oddělit, zejména na základě jejich délky trvání, hierarchické struktury, dělby činností, zaměřením i cílem. Poslední dvě skupiny lze pak přiřadit mezi skupiny OZ.

1.6 Organizovaná kriminalita a organizovaný zločin

Organizovaná kriminalita (OK) a organizovaný zločin jsou hlavním těžištěm této práce, proto se těmto pojmům budeme v následující kapitole věnovat nejzevrubněji. Někdy jsou v odborné literatuře, ale i v běžné právní praxi termíny organizovaná kriminalita a organizovaný zločin chápány jako zcela totožné pojmy. Dalo by se říci, že tyto pojmy jsou často vykládány jako synonyma.

V celosvětovém chápání je však organizovaná kriminalita širším pojmem, který pod sebe subsumuje pojem organizovaný zločin, který má užší význam. OZ totiž představuje zločinná, mezinárodní uskupení (organizace), která přímo vznikají nebo jsou vytvářena k páchání závažných zločinů. Tyto organizace mají buď národní, nebo ve větší míře mezinárodní charakter. Oproti tomu pod pojmem OK si můžeme představit např. skupinu cizích státních příslušníků, kteří se výhradně zaměřují na kapesní krádeže nebo krádeže luxusních vozidel, a tato skupina a její činnost vykazuje prvky organizovanosti.

B. Coufalová uvádí, že *„problematika vymezení pojmu organizovaný zločin je o to těžší, že tento fenomén není lokalizován pouze na teritoriu jednoho státu, ale svým jednáním a následky z něho vzešlými překračuje hranice států a nabývá rozměrů nadnárodních. Proto se dnes setkáváme již i s pojmem nadnárodní či transnacionální organizovaný zločin.“*¹⁷

¹⁶ VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 479-481. ISBN 978-80-7400-732-3.

¹⁷ COUFALOVÁ, B. Organizovaný zločin – vymezení pojmu. In: JELÍNEK J. (ed.). *Organizovaná kriminalita (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty)*. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2014, trestní sekce. Praha: Leges, 2014. s. 39. ISBN 978-80-7502-068-0.

Podle F. Longové je organizovaný zločin velmi komplexní fenomén – postihuje sociální, ekonomickou, politickou a kulturní sféru. Pokusy vytvořit přesnou a adekvátní definici organizovaného zločinu vyprodukovaly debatu, na jejímž konci je přes dvě stě definic organizovaného zločinu.¹⁸

Nutnost jasně a přesně vymežit pojmy OZ a OK nastínila již řada autorů, i když mnozí z nich charakterizovali tyto pojmy zcela odlišně a po svém. Jako příčinu různého vymezení lze spatřovat v odlišném kulturním, sociálním a i ekonomickém prostředí, v němž se OZ zrodil a vyvíjel, ale i např. v odlišných ideologických koncepcích bezpečnostních složek jednotlivých zemí, které se tímto fenoménem zabývaly.

I. Brabcová, M. Cejp a M. Scheinost k tomuto uvádějí, že *„pojetí organizované kriminality je nutné vymežit pokud možno co nejpřesněji – určit hranice, popsat vztahy s ostatními oblastmi kriminality, stanovit jednotlivé stupně rozvinutosti. Různorodá či nepřesná pojetí by mohla přinášet problémy, jak při vzájemné komunikaci těch, kteří se touto problematikou zabývají, tak ve formulaci a při uplatnění zákonů. Přesné vymezení je nezbytné i z toho důvodu, aby bylo možné zařazovat všechny dílčí poznatky do jasně definovaného celku.“*¹⁹

V odborné literatuře se můžeme setkat s mnoha definicemi OZ i OK. Mnoho autorů tyto pojmy vykládají po svém, při definování využívají odlišné konstrukce, slovní spojení i charakteristické znaky, které se pojí s těmito termíny. Mnoho výkladů je velmi různorodých, ale při jejich srovnání a snaze o pochopení pravého významu těchto termínů, lze přeci jen nalézt u jednotlivých výkladů některé totožné znaky. Je rovněž možné říci, že jednotlivé definice OZ a OK se v průběhu času vyvíjely právě tak, jak se vyvíjel OZ a OK v jednotlivých zemích světa. Níže si uvedeme několik definic různých autorů.

Ve snaze alespoň stručně představit hlavní definice OZ je nutné rozlišit mezi institucionálními a akademickými definicemi. Podle Webstra je z institucionálních definic možné zmínit např. definici FBI, která OZ chápe jako

¹⁸ SOULEIMANOV, E. a kol. *Organizovaný zločin*. Praha: Auditorium, 2012. s. 18. ISBN 978-80-87284-27-8.

¹⁹ BRABCOVÁ I., CEJP M., SCHEINOST M. *Pravděpodobné modely organizované kriminality: Současný stav v České republice*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1994. s. 14.

samostatný, strukturovaný a disciplinovaný spolek jednotlivců nebo skupin, vytvořený za účelem získání monetárních nebo komerčních zisků, a to celkově nebo částečně ilegálními prostředky a způsobem. Své aktivity pak chrání prostřednictvím korupce a úplatkářství. Tato definice dále identifikuje následující charakteristiky organizovaných kriminálních skupin (OKS):

- jejich ilegální aktivity jsou konspirativní
- páchají nebo vyhrožují pácháním násilných činů a/nebo zastrašováním
- jejich aktivity jsou metodické, systematické, disciplinované a/nebo tajné
- izolují své vedení od přímého zapojení do ilegálních aktivit
- pokoušejí se ovlivnit vládu, politiku a obchod prostřednictvím legálních praktik, korupce a úplatkářství
- primárním cílem je ekonomický zisk, nejen z ilegálních podniků, ale i z aktivit typu praní špinavých peněz prostřednictvím investic do legálního byznysu.²⁰

V roce 1996 vyšla publikace Ministerstva vnitra ČR, ve které je uvedeno, že *„Organizovaný zločin (organizovaná kriminalita) představuje specifický typ mnohostranné trestné činnosti, vykazující řadu formálních rysů shodných s podnikatelskou činností, organizované za účelem dosahování maximálních zisků bez ohledu na použité prostředky a oblasti podnikání. Reaguje na strukturu společenské poptávky, ať už vyplývající z nedostatečného uspokojování, nebo uměle vyvolávanou.*

Organizovanou kriminalitu lze definovat jako druh skupinové kriminality páchané organizovanou zločineckou skupinou, která svojí činností vyvíjí dlouhodobě, vyznačuje se dělbou činností, plánovitostí a orientací na vysoký zisk, na neoprávněné výhody, nebo na získání vlivu ve veřejném životě.“²¹

²⁰ SOULEIMANOV, E. a kol. *Organizovaný zločin*. Praha: Auditorium, 2012. s. 18. ISBN 978-80-87284-27-8.

²¹ *Problematika organizovaného zločinu a účinného postupu proti tomuto typu trestné činnosti*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1996. s. 1.

Tato definice však není příliš výstižná a přesná, neboť prolíná dva odlišné pojmy, a sice OZ a OK.

Je však zřejmé, že organizovaná a běžná kriminalita se navzájem kvalitativně odlišují. Zatímco u běžné kriminality je ústředním bodem zájmu konkrétní pachatel a konkrétní trestný čin, u organizované kriminality jsou tyto faktory druhotné. U tohoto typu trestné činnosti není totiž podstatným faktorem spáchaný trestný čin a jeho pachatel, ale snaha o dosažení prospěchu realizovaná v širších souvislostech. Především jde o to, rychle získat zboží, případně poskytnout určitou službu, maximalizovat a nakonec legalizovat zisk. Zároveň není podstatné, jak tohoto cíle bude dosaženo, popřípadě jaké trestné činy bude nutno za tímto účelem spáchat.²²

Jak uvádí J. Kuchta, tyto podnikatelské aktivity organizované podle vzoru prosperujících podniků lze výstižně charakterizovat termínem „*průmysl zločinu*“, avšak s tím rozdílem, že zločinné podnikání nerespektuje společenské normy, kterými je naopak legální podnikání limitováno.

OZ primárně poskytuje zboží a služby, které jsou zákonem omezeny, případně zcela zakázány, avšak v populaci po nich vzniká trvale poptávka (mnohdy uměle vytvořená). Tuto poptávku si pak OZ snaží udržet, popřípadě se snaží o vyvolání poptávky další. V případě, že se již etabloval ve společnosti, vstupuje mnohdy do tržního konkurenčního boje při zajišťování legálních potřeb obyvatelstva investováním „*vypraných*“ financí.

Na tomto základě J. Kuchta shrnuje, že OK představuje, specifický typ, způsob trestné činnosti vykazující řadu shodných formálních rysů s podnikatelskou činností, organizovaný za účelem dosahování maximálního zisku či jiných výhod bez ohledu na použité prostředky a oblasti podnikání, reagující na strukturu společenské poptávky.²³

Podle J. Musila je OK druh skupinové trestné činnosti, páchané organizovanou zločineckou skupinou nebo zločineckou organizací, která se vyznačuje dlouhodobostí, dělbou činnosti, plánovitostí a orientací na vysoký zisk

²² NOŽINA M. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis, 2003. s. 17. ISBN 80-7312-018-6.

²³ VÁLKOVÁ, H., KUCHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. s. 479-481. ISBN 978-80-7400-732-3.

nebo získání vlivu na veřejný život. Dále uvádí, že u OK se velmi často vyskytují následující doprovodné znaky:

- zločinecká skupina přijímá zvláštní ochranná opatření, aby zamezila odhalení trestných činů, resp. aby zajistila beztrestnost odhalených pachatelů; přijímá přísná konspirativní pravidla, vytváří si vlastní zpravodajskou službu, kupuje falešné svědky, podvrhuje falešné důkazy; pravidlem je příkaz mlčenlivosti („*omerta*“) a silná solidarita mezi členy skupiny
- použití násilí (včetně vražd a únosů), které je zaměřeno vůči konkurenci (boj o sféry vlivu a teritoria), vůči členům vlastní organizace (k prosazení disciplíny a k potrestání provinilců), vůči policejním a justičním orgánům (ozbrojený odpor při pronásledování a zadržení, zastrašování, pomsta), vůči nezúčastněným osobám (odstraňování svědků, braní rukojmí, zastrašování); pouze u některých druhů organizované kriminality není násilí charakteristické (např. pro hospodářskou a počítačovou kriminalitu)
- v posledních letech se výrazně prosazuje internacionalizace OK; skupiny operují na území více států, převádějí zisk do ciziny, kde se rovněž ukrývají apod.²⁴

Definovat pojem OK je velice nesnadné. Podle M. Scheinosta a J. Musila jde o jev velmi heterogenní, zahrnující mnoho druhů trestných činů. Prvek organizovanosti, kterým se tento druh trestné činnosti odlišuje od „běžné“ kriminality, je někdy přítomen velmi silně, jindy je naopak naznačen jen slabě. Oba autoři dále uvádějí, že OK je soustavná a plánovitá trestná činnost páchaná hierarchicky strukturovanou skupinou osob, mezi nimiž existuje dělba činnosti a jejím primárním cílem je dosažení vysokého zisku.²⁵

²⁴ NĚMEC, M. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2003. s. 107-108. ISBN 80-7317-026-4.

²⁵ GRIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. s. 448. ISBN 978-80-7598-554-5.

Z této definice je patrné, že organizovaná kriminalita má své charakteristické znaky:

- **skupinovost** – předpokládá spojení několika osob v různých formách trestné součinnosti (spolupachatelství, návod, pomoc, organizátorství, podílnictví apod.); skupina funguje jako relativně autonomní subjekt nezávisle na svém personálním složení a je schopna pokračovat ve svých aktivitách i při obměně svých členů
- **soustavnost** – znamená páchání opakovaných, trvajících nebo pokračujících trestných činů po dlouhou dobu
- **plánovitost** – znamená promyšlené programování trestné činnosti
- **dělba činnosti** – představuje jeden z racionalizačních postupů usnadňujících páchání trestné činnosti, který zahrnuje i dílčí kroky a operace (řídící a koordinační postupy, obstarávání informací, průzkum terénu, opatřování nástrojů, zbraní a dopravních prostředků, vlastní provedení činu, „zametání stop“ atd.) jednotlivých účastníků, kteří jsou často ve svém oboru skutečnými odborníky
- **hierarchická struktura skupiny** – mezi členy organizace existují vztahy nadřízenosti a podřízenosti; většinou lze rozlišit tři úrovně organizačního uspořádání, které jsou od sebe odděleny (pozn. tyto úrovně byly popsány již v podkapitole 1.4); je zároveň typickým rysem zločineckých organizací, spojeným s prosazováním přísné disciplíny, konspirace a mlčenlivosti, zároveň utužuje soudržnost skupiny, zvyšuje její akceschopnost a znesnadňuje možnost dopadení a usvědčení členů skupiny
- **úsilí o maximální zisk** – je považováno za pravý smysl a hnací motor organizované kriminality, kterému je podřízeno vše ostatní; ohromné zisky jsou pak dále zčásti využity k zajištění bezpečnosti, zčásti jsou zlegalizovány tzv. „praním špinavých peněz“ a investovány v hospodářské sféře.

Kromě těchto základních pojmových znaků, které OK charakterizují, existují i doprovodné znaky, kterými se OK vyznačuje. Mezi tyto znaky můžeme zahrnout:

- ***ochranná opatření*** – slouží k odstranění nebo ztížení možnosti odhalení a postihu; mezi typické projevy patří inscenování a fingování, ničení a podvrhování stop, zastrašování a likvidace svědků, útěk do ciziny, padělání osobních dokladů, složité machinace při „praní peněz“, korumpování policejních a justičních orgánů atd.
- ***používání násilí nebo pohrůžky násilí*** – a to buď proti osobám, nebo věcem; slouží jak k bezprostřednímu užítku, tak i jako prostředek zastrašení, pomsty, k vyvolání atmosféry strachu a posílení autority zločinecké organizace
- ***internacionalizace*** – je vyvolána tím, že ve většině zločineckých oborů je vnitrostátní rámec příliš těsný a omezuje odbyt služeb a zboží; typické je to u drogové kriminality, kdy produkce omamných látek je záležitostí převážně chudých rozvojových zemí, zatímco jejich konzumace se soustřeďuje zejména na bohaté západní země; pohyb pachatelů a zboží přes státní hranice navíc poskytuje zločincům větší bezpečí a výrazně ztěžuje fungování policie a justice
- ***využívání prvků moderní infrastruktury*** – umožňuje nejvyspělejšími zločineckým organizacím fungovat na principech dobře prosperujícího podniku; tyto organizace jsou zpravidla vybaveny nejmodernější technikou, dopravními prostředky a zbraněmi, jejichž úroveň je mnohem vyšší, než je obvyklé u „tradiční“ kriminality, a často převyšuje možnosti policie a justice.²⁶

Podle definice V. Gehma a M. Linkové, kterou doplnil a upravil M. Němec, je organizovaná kriminalita „*plánovitě a snahou po zisku nebo moci motivované spáchání zvláště závažného trestného činu nebo páchaní – po delší či neurčitou*

²⁶ GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. s. 448-450. ISBN 978-80-7598-554-5.

dobu – trestných činů, které ve svém souhrnu jsou zvláště závažnými, pokud se tohoto nebo těchto trestných činů účastní více než dvě osoby, které:

- mají mezi sebou rozdělené úkoly
- jednají konspirativně
- používají struktur podobajících se živnosti nebo obchodu
- používají násilí nebo jiných prostředků vhodných k zastrašení, anebo ovlivňují alespoň jednu z těchto sfér: hospodářství, politiku, hromadné sdělovací prostředky, státní či veřejnou správu, justici, policii.²⁷

Ve zpracované studii Institutu pro kriminologii a sociální prevenci z roku 2004 definuje M. Cejp organizovaný zločin jako „opakující se (soustavné) páchaní cílevědomě koordinované závažné trestné činnosti (a aktivit tuto činnost podporujících), jehož subjektem jsou zločinecké skupiny nebo organizace (většinou s vícestupňovou vertikální organizační strukturou), a jehož hlavním cílem je dosahování maximálních nelegálních zisků při minimalizaci rizika (zajišťovaného prostřednictvím kontaktů v rozhodovacích společenských strukturách).“²⁸

K pojmu organizovaná kriminalita M. Cejp uvádí, že se jedná o způsob páchaní skupinové trestné činnosti, jejímž základním znakem je vysoký stupeň organizovanosti, založený především na koncepčnosti, soustavnosti, dlouhodobé strategii, plánovitosti, hierarchicky uspořádané dělbě práce a výkonu řídicích činností, disciplíně a konspiraci. Dalšími znaky jsou vysoká úroveň technického vybavení a informací, značné bohatství, mezinárodní spojení a snaha o pronikání do oficiálních společenských struktur.

²⁷ NĚMEC, M. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2003. s. 109-110. ISBN 80-7317-026-4.

²⁸ CEJP, M. a kol. *Organizovaný zločin v České republice III*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. s. 13. ISBN 80-7338-027-7.

Hlavním cílem skupin organizované kriminality je pak dosahování maximálních zisků bez ohledu na použité prostředky a oblasti podnikání, při současném nejvyšším možném zajištění bezpečnosti a beztrestnosti.²⁹

T. Šmíd ve zjednodušené ale výstižně podané podobě považuje OZ za „zločin organizovaných kriminálních skupin (OKS) ve formě mafií, zločineckých skupin a organizovaných gangů tradičního nebo manažerského typu.“³⁰

Pojem organizovaný zločin je rovněž definován i v dokumentu Ministerstva vnitra ČR takto:

„Organizovaný zločin je mimořádným bezpečnostním rizikem, ohrožujícím stabilitu světového hospodářského systému a v případě některých států i systém politický. Cílem organizovaného zločinu je dosažení maximálního zisku při vynaložení minimálních nákladů, a to zisku nejen materiálního, ale například i ve formě společenského a politického vlivu. Pro organizovaný zločin je typické soustavné páchaní koordinované závažné trestné činnosti i aktivit, které tuto činnost podporují, zločineckými skupinami nebo organizacemi. Tyto organizace mají většinou vícestupňovou vertikální organizační strukturu.“³¹

V celoevropském prostředí je OZ odlišován od jiných druhů kriminality spíše podle charakteristických identifikačních znaků OZ, tak jak je chápe např. Evropská unie (EU).

Těmito znaky se rozumí:

- spolupráce více než dvou osob,
- podezření ze spáchání závažné trestné činnosti,
- činnost zaměřená na dosahování zisku,
- činnost organizace je dlouhodobějšího charakteru, každý člen organizace má svůj konkrétní a specifický úkol,
- organizace podléhá vnitřní kázi a kontrole,

²⁹ CEJP, M. *Druhy a formy činností organizovaného zločinu*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. s. 5. ISBN 80-86008-10-X.

³⁰ ŠMÍD, T. *Organizovaný zločin v Ruské federaci*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 24. ISBN 978-80-210-4846-1.

³¹ *Koncepce boje proti organizovanému zločinu*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2000. s. 2.

- páčání trestné činnosti na mezinárodní úrovni,
- používání násilí a jiných prostředků,
- využívání stávajících hospodářských a obchodních struktur, ovlivňování politiky, médií, veřejné správy, soudních orgánů a ekonomiky,
- napojení organizace na procesy praní špinavých peněz.

O organizovaný zločin se pak jedná tehdy, jestliže jsou kumulativně naplněny první tři znaky a některé tři další z uvedeného výčtu.³²

Ostatně pojmy jako OZ a OK, ale i další pojmy, které se k nim váží, jsou zmiňovány i v některých mezinárodních smlouvách, které byly jednotlivými státy ratifikovány (např. Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, Úmluva OSN proti korupci, Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu).

Za velice významný lze v tomto směru považovat dokument EU z 21.12.1998 tzv. Joint Action on making it a criminal offence to participate in criminal organization in the Member States of European Union – 98/223 JHA (Společná akce k trestání účasti na zločinném spolčení v členských státech EU). Tento dokument definuje OZ na základě kvalitativních hledisek, charakterizujících povahu dané organizace a dále podle hledisek kazuistických, tedy definujících okruh trestných činů typických pro zločineckou organizaci.³³ V čl. 1 tohoto dokumentu je „zločinné spolčení“ definováno jako *“strukturované sdružení více než dvou osob existující po delší dobu, které jedná ve shodě s cílem páchat protiprávní jednání, za která lze uložit trest odnětí svobody nebo opatření omezující svobodu s horní hranicí sazby nejméně čtyři roky nebo závažnější trest, ať tyto trestné činy představují cíl sám o sobě, nebo jsou*

³² COUFALOVÁ, B. Organizovaný zločin – vymezení pojmu. In: JELÍNEK J. (ed.). *Organizovaná kriminalita (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty)*. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2014, trestní sekce. Praha: Leges, 2014. s. 33. ISBN 978-80-7502-068-0.

³³ CHMELÍK, J. a kol. *Zločin bez hranic: Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu*. Praha: Linde, 2004. s. 89.

*prostředkem pro získání majetkových výhod a případně pro nedovolené ovlivnění fungování orgánů veřejné moci.*³⁴

V rámci EU lze tuto definici tedy aplikovat i na pojem zločinecká organizace nebo organizovaná zločinecká skupina.

Ze zahraničních autorů můžeme např. uvést definici G. Kaisera, který definici OZ pojímá jako souhrn následujících indikátorů, které poukazují na formy OZ:

- trvalé spojení většího počtu osob do solidárního zájmového společenství, orientovaného na zisk
- organizační struktura je charakterizována přísným stylem vedení, disciplínou členů, ale i péčí o jejich bezpečnost, nebo naproti tomu jde o spojení pachatelů s volným stylem vedení
- plánovitý postup s dělbou práce
- spojení legálních obchodů s nelegálními, které jsou přizpůsobeny právě existujícím potřebám obyvatelstva, kriminální využívání osobních a obchodních spojení
- flexibilní technologie zločinu a mnohotvárnost ve volbě zločineckých metod
- vědomé a cílené využívání infrastruktury
- internacionalita a mobilita.³⁵

Poněkud modernější definici OZ zmiňuje H. Abadinski, který tento pojem definuje jako neideologické podnikání zahrnující více osob v uzavřených sociálních interakcích, které jsou řízeny na hierarchickém základě s nejméně třemi úrovněmi za účelem zajištění zisku a moci pácháním ilegálních a legálních aktivit. Postavení v hierarchii a postavení zahrnující praktickou specializaci může

³⁴ Společná akce č. 98/733/SVV ze dne 21. prosince 1998 přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii, kterou se stanoví, že účast na zločinném spolčení je v členských státech Evropské unie trestným činem [online]. [cit. 03.10.2022]. Dostupné z: <https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/63c93028-6fe8-494c-a805-c061ad3058df>

³⁵ KAISER, G. *Kriminologie*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1994. s. 165. ISBN 80-7179-002-8.

být určeno na základě pokrevní příbuznosti, přátelství nebo racionálně odvozeno od schopností dané osoby.³⁶

Podle T. Šmída nabízí jednu z nejpovedenějších a ucelených akademických definicí J. Finckenaue, který se zabýval definicemi dimenzí OZ autorů F. Hagana a M. Maltze a z těchto definic učinil jeden závěr, obsahující následující prvky OZ:

- **ideologie** (resp. její absence) - nehlasí se k žádné politické ideologii, politiku, resp. její infiltraci či ovládnutí chápe jen jako nástroj k dosažení, udržení a ochraně zisku prostřednictvím korupce a vydírání, ale i násilných činů vůči politikům; v kontextu postkomunistických zemí dochází i k přímé politické participaci příslušníků OZ v rámci volených úřadů
- **struktura/organizovaná hierarchie** – vždy existuje přesně vymezená struktura a hierarchie členů OKS, kteří mají jasně dané konkrétní úkoly
- **kontinuita** – znamená, že OKS jsou sebezvěčňující a nezávislé na jednotlivci (pokud šéfové OKS zemřou nebo jsou uvězněni, nahradí je nový lídr, i další členové skupiny mohou z jakýchkoliv důvodů odpadnout, ale organizace pokračuje v činnosti dál)
- **násilí/užití síly nebo hrozba silou** – to vše jsou všeobecně akceptované atributy OZ; OKS násilím hrozí i jej užívají k uskutečnění řady cílů, kdy násilí může mít řadu podob (vraždy, vydírání, ublížení na zdraví apod.)
- **omezené členství** – OKS si své členy vybírají na základě určitých kritérií; nejčastěji jsou takovými kritérii etnicita, příbuzenství, teritoriální příslušnost či kriminální kariéra, může se ale jednat i o rasu či ještě řidčeji náboženství
- **ilegální podnikání** – OKS provádí svou činnost, aby akumulovaly zisky, ekonomický profit je primárním cílem, který je uskutečňován řadou ilegálních aktivit

³⁶ ŠMÍD, T. *Organizovaný zločin v Ruské federaci*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 30. ISBN 978-80-210-4846-1.

- **pronikání do legální ekonomiky**
- **korupce** – patří mezi klíčové znaky činnosti OZ a jedná se i o samostatný definiční znak OZ, je spíše nástrojem k nelegální činnosti, než samotným podnikáním, které by produkovalo přímo zisky (v chápání OKS jde spíše o investici).³⁷

Jak je patrné v odborné literatuře a různých pramenech, existuje nespočetné množství definic OZ. Jednotná a obecně uznávaná definice tohoto fenoménu stále neexistuje, a to ani na národní, ani na mezinárodní úrovni. OZ a jeho definice jsou v různých částech světa chápány a vymezovány odlišně, což je velmi problematické a přináší to s sebou nemalé obtíže, zejména v různých profesích, které se tímto nebezpečným jevem zabývají. Do jisté míry se problematika definování OZ může odrážet v subjektivních faktorech různých autorů, ale i v jejich profesionálním zaměření.

1.7 Typologie ruskojazyčných zločineckých organizací

Jelikož se v této práci zabýváme ruskojazyčnými zločineckými organizacemi, je vhodné uvést i jejich základní typologii. Struktura a způsob činnosti těchto skupin jsou oproti jiným zločineckým organizacím relativně méně známé a popsány. Jejich činnost je však považována za značně sofistikovanou a nebezpečnou a lze předpokládat, že jejich struktura se liší podle typu organizace. Níže si uvedeme jejich 4 typy:

- organizace existující již za bývalého SSSR, vyznačující se vazbou na bývalou nomenklaturu
- organizace založené na etnickém základě (Čečenci, Gruzínci, Ukrajinci), jejichž typickým rysem je značná brutalita jednání
- organizace nově vzniklé po rozpadu SSSR a komunismu mezi emigranty do jiných zemí

³⁷ ŠMÍD, T. *Organizovaný zločin v Ruské federaci*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 37-39. ISBN 978-80-210-4846-1.

- tzv. organizace „thief-in-law“ – „zloději podle zákona“³⁸ (jinak též vorové ze zákona).

Charakteristickým znakem členů těchto zločineckých skupin je jejich typické tetování, o kterém budeme hovořit později.

Problematikou organizovaného zločinu a organizované kriminality se v teoretické rovině zabývá řada autorů. Mezi přední autory, zabývající se touto problematikou, můžeme zařadit zejména Miroslava Němce, Petra Pojmana, Miroslava Nožinu, Tomáše Šmída a další. Ve svých dílech vhodným a čtivým způsobem seznamují čtenáře s tímto fenoménem, kdy jejich závěry jsou založeny na kvalitní a odborné úrovni.

Pokud se týká legislativního rámce potírání a boje s organizovanou kriminalitou, rovněž i v tomto směru došlo k řadě pozitivních změn, ať už postupnými novelizacemi trestního zákoníku a trestního řádu, či přijetím zákonů týkajících se této problematiky, jako je zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením nebo zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Je zřejmé, že zákonodárci považují tento velice společensky nebezpečný jev za aktuální hrozbu, se kterou je nutné vhodnými prostředky bojovat.

2 Nástin historického vývoje politické situace v SSSR

Politický vývoj v Rusku měl bezpochyby zásadní vliv na vznik, utváření i působení ruskojazyčných OKS. Jsem si vědom, že postihnout komplexní obraz všech událostí politického vývoje v bývalém Svazu sovětských socialistických republik (SSSR) by stačilo na samostatnou práci. To ale není smyslem mé práce. Proto se zaměřím na nejdůležitější mezníky v této problematice.

Předně je nutno uvést, že v celé historii Ruska byl politický vývoj mimo jiné ovlivněn otázkou bezpečnosti a s tím souvisejícími problémy. Bezpečnost státu není jenom bezpečnost státních hranic a vojenská bezpečnost. Nutně

³⁸ BRABCOVÁ, I., CEJP, M., SCHEINOST, M. *Pravděpodobné modely organizované kriminality: Současný stav v České republice*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1994. s. 30-31.

v sobě zahrnuje i ochranu všech životně důležitých hospodářských zájmů země – hospodářskou bezpečnost, ale i vnitřní bezpečnost – udržování statu quo a v širším slova smyslu vlády vedoucí třídy, systému či skupiny. Bezpečnost tedy představuje skutečnou politickou otázku.

Ruská koncepce bezpečnosti – to, co zahrnuje, či záruky potřebuje a jak jí lze nejlépe dosáhnout, byla vždy určována třemi faktory – zeměpisnými, historickými a mocenskými. Rusko má silnou tradici vlastenectví a vědomí historického poslání. K pochopení utváření politiky Ruska je nutno prozkoumat zvláštní problémy, jimž musel ruský stát čelit, a postup, který si v průběhu roků a staletí zvolil.³⁹

2.1 Problémy s polohou

Stačí pohled na mapu, aby vyšly najevo problémy, před kterými Rusko stojí. Především jde o velikost této země, ať již carské říše, Sovětského svazu nebo postsovětského Ruska. Sovětský svaz byl největší zemí světa, rozprostírající se v jedenácti časových pásmech a zahrnující téměř polovinu obvodu zeměkoule. Z této velikosti pramenila velká strategická zranitelnost a obtížnost vládnutí. Otázkou tak je, jak mohl Sovětský svaz chránit hranici dlouhou 67 000 kilometrů a jak lze z jednoho místa řídit tak ohromnou zemi, dosahující v případě Sovětského svazu velikosti 22 milionů čtverečních kilometrů? Stručná odpověď zní, že to možné není. Sovětský svaz byl natolik rozsáhlou a různorodou zemí, že centralizace byla pouhým hrubým nástrojem. Vnutit zemi jednotnou vládu nebyla s to ani Stalinova hrůzovláda. Ve skutečnosti musel stát vždy využívat dva základní principy; přenášení moci a zastrašování. Přenášení moci spočívalo v tom, že při běžné správě země bylo nutno se opírat o místní vládnoucí vrstvu a činitele, zatímco k zastrašování se udržoval příslušný aparát, sledující, zda se vykonávají příkazy centra, které v případě provinění uplatňovalo nesmírně tvrdé tresty. Za sovětské éry politiku stále více ovládaly místní stranické orgány, zejména v Brežněvově epoše 60. a 70. let, kdy zastrašující rukou státu byla KGB (sovětská tajná služba – pozn. autora).

³⁹ GALEOTTI, M. *Čas úzkosti: Bezpečnost a politika v sovětském a postsovětském Rusku*. 1. vyd. Praha: Themis, 1998. s. 9-10. ISBN 80-85821-55-9.

Ruské území se vyznačuje chudými půdami a nehostinným podnebím; zemědělsky využít lze pouze necelou třetinu plochy bývalého Sovětského svazu a z této výměry představuje slušná orná půda zase jen třetinu. Období příhodné pro zemědělství je krátké a neúroda častá. Přes všechno své přírodní bohatství bylo tedy Rusko vždy chudé.⁴⁰

2.2 Problémy s dějinami

Ruským dějinám vévodilo téma invaze. Varjažští (vikinští) obchodníci a dobrodruzi ovládli většinu evropského Ruska a ke konci 10. století se postavili do čela roztroušených slovanských kmenů této oblasti. V zimě 1236-1237 se na tomto území objevili první mongolští nájezdníci, zvěstovatelé čtyř let rychlých, drtivých výbojů, jejichž éra dodnes vrhá na Rusko svůj stín. Hlavní město Kyjev bylo do základů vypáleno a většina Ruska zůstala vydána na milost a nemilost mongolské říši, Zlaté hordě. Když například v roce 1327 povstali proti okupantům obyvatelé Tveru, město bylo vydrancováno, jeho kníže byl vyhnán do exilu a jeho země byla předána jeho největšímu soupeři, Moskvě. O přenášení moci a zastrahování se tedy opírala už vláda Mongolů.

Ruská knížata se udržovala na trůně tak dlouho, dokud byla poslušnými kolaboranty, takže přes dvě staletí, během nichž bylo Rusko v podstatě odříznuto od Evropy, měli navrch krutí, schopní a oportunističtí panovníci. Mongolská vláda však postupně upadala, takže nakonec byli Mongolové vyhnáni a Rusko sjednoceno. Stalo se tak zásluhou Moskvanů, patrně největších kolaborantů. Celé období tzv. „*mongolského jha*“ však vtisklo ruské kultuře trvalou pečeť. Být bezbranný znamenalo stát se snadnou kořistí a po porážce nenásledovala civilizovaná mírová smlouva o odstoupení území či peněz, nýbrž naprosté podřízení země cizí mocnosti. Toto poučení ostatně ruské dějiny čas od času několikrát připomněly.⁴¹

⁴⁰ Tamtéž, s. 10-11.

⁴¹ Tamtéž, s. 12-13.

2.3 Problémy s vládnutím

Další zásadní otázkou je poměr mezi vnější bezpečností a vnitřním pořádkem, který byl patrně klíčem k událostem osmdesátých let a počátku let devadesátých. Tento vzájemný poměr lze v historii Ruska názorně sledovat. Jak je možné při zaostalosti a zranitelné poloze Ruska zajistit bezpečnost? Bída a nejistota zplodily běžný úkaz ruských dějin: vládcové země cítili, že je zvenčí, zpoza dlouhých nehájitelných hranic Ruska ohrožují bohatší, vyspělejší sousedé. Rusko bylo navíc velká, hladomorem postihovaná a neukázněná země. Lze ji vůbec reformovat bez chaosu a zmatku? To vše bylo příčinou hlubokého konzervatismu, pramenícího z pocitu, že lepší je známé zlo než nové a že se raději nemá nic riskovat změnami, neboť ty by nakonec mohly zničit vše. Celé ruské dějiny představují jediný cyklus vyznačující se tímto dilematem. Hrozba vnějšího nebezpečí však nakonec přece jen přesvědčuje vládce Ruska, že riziko vyplývající z reformem je vyváženo nebezpečími plynoucími z jejich absence. Změna však nikdy není snadná či pohodlná a následkem odporu jsou nakonec všechny úpravy jen povrchní, v důsledku čehož se znovu prosazuje tuhý konzervatismus, který neučiní nic, co by mohlo odstranit skutečné příčiny problémů Ruska. Tak tomu bylo za carů, tak tomu bylo i za komisařů.

Jak Sovětský svaz, tak i současné Rusko byly a jsou mnohonárodní říše, pestrá směsice národností a společenství. I v oblastech obývaných převážně Rusy přispívají velikost země a obtížnost vládnout a udržovat pevné spojení k lokálnímu patriotismu; v neruských oblastech tyto jevy jen posilují napětí již obsažené v despotické vládě.

Národnostní místopis Ruska zrcadlí způsob, jakým se Rusko vyvíjelo, a naprostý nedostatek jasně vymezených hranic. Z bezpečnostního hlediska tu vznikají tři hlavní problémy:

- vládcí centra musí neustále bdít nad věrností svých poddaných a musí být schopni řídit i chápat národy různých jazyků, kultur, či náboženství
- s tím souvisí celá řada vojenských problémů – od potřeby udržovat posádky po celé říši až po otázku věrnosti armády, která se na základě všeobecné vojenské služby skládá i z podmaněných národů

- třetím – a v dlouhodobém horizontu nejdůležitějším – problémem je to, že politické hranice jen zřídka respektovaly národnostní rozčlenění. To částečně vyplynulo ze záměrné politiky směšování národností, tak aby mezi místním obyvatelstvem vždy byli Rusové a Slované, o něž by se mohlo ústředí opírat. Z toho ovšem vzniklo jiné riziko: vytvořily se nestabilní státy, které nemusejí být s to přetrvat zánik Sovětského svazu. S tím souvisí fakt, že i postsovětské Rusko představuje směs národů, takže již rok po rozpadu SSSR bylo konfrontováno s nároky na autonomii a dokonce na nezávislost ze strany některých integrálních oblastí⁴²

2.4 Pád carského impéria

Mohlo by se zdát, že ke změně politického režimu v Rusku došlo jedinou revolucí, která je známá jako Velká říjnová socialistická revoluce. K pochopení pohnutek k převzetí moci bolševiky je nutné uvést, jaké události tehdejší doby přispěly ke konci carského režimu v Rusku.

Ruská politická moc vykazovala na přelomu 19. a 20. století stejné protiklady jako celá ruská země – nahoře těžkopádná byrokratická vláda s neomezenou mocí, dole obyvatelstvo ponechané více méně samo sobě. Zdá se paradoxní, že průměrný Rus žijící v systému samoděržaví pociťoval státní moc a politická rozhodnutí méně, než občan demokratické Anglie, Francie nebo Spojených států.

Až do roku 1905 byla v Rusku politickým systémem absolutní monarchie. Veškerá moc se soustředila do rukou vládce a podle tehdejšího trestního zákoníku bylo zločinem znevážit jeho autoritu nebo vyjadřovat touhu po změně vlády. Veškerá politická moc byla považována za vlastnictví dynastie, které bylo carovi svěřeno do opatrování, a jeho povinností bylo předat ji nezměněnou svému dědici.⁴³

Ruský car Alexandr III. (vládl v letech 1881-1894) vystupoval po většinu času jako úzkoprsý člověk. Utlačoval ruské menšiny, zvláště Židy, a dal popud k mimořádně rozsáhlým represálím. Na problémy modernizace reagoval car

⁴² Tamtéž, s. 13-16.

⁴³ PIPES, R. *Dějiny ruské revoluce*. 2. vyd. Praha: Argo, 2017. s. 29. ISBN 978-80-257-2203-9.

ještě vyšším zdaněním rolníků, aby získal prostředky na nákup nezbytného zboží ze Západu.

Po Alexandrově smrti v roce 1894 nastoupil na trůn jeho syn Mikuláš II. (vládl v letech 1894-1917). Z celé dynastie to byl patrně ten nejnešťastnější Romanovec. Ve velice těžké době byla ruská říše svěřena muži, který se vyznačoval strnulým konzervatismem, názorovou nestálostí, slabostí před lidmi se silnou vůlí a panovačností k těm, kteří to mysleli dobře. Sám cítil, že je pro svou funkci nepřipraven. Byl nejhorší myslitelnou hlavou státu, pošetilý i puntičkářský. Velice rychle vyšlo najevo, že nezná odpověď na problémy doby, které se paradoxně v důsledku úspěšného hospodářského rozvoje prohlubovaly.

V devadesátých letech 19. století rostla ruská ekonomika tempem 5 % ročně. Průměrné příjmy však ve skutečnosti klesaly, protože se jednalo o modernizaci na úkor chudiny. Města se rozrůstala a nová průmyslová pracovní třída začala podléhat revoluční agitaci. Lidé hladověli a jejich hněv narůstal. Autoritou carského režimu otřásla i prohraná válka s Japonskem v letech 1904-1905. Vítězství by bylo možná pomohlo, ale nákladná a ponižující porážka zasadila režimu další těžkou ránu. Car se do té doby těšil legitimitě panovníka z boží milosti a otcovského vládce svého lidu. S tím byl nyní konec.⁴⁴

Další ranou pro carský režim a ještě větší vlnu nepokojů byla událost známá jako „*krvavá neděle*“, která se odehrála v Petrohradě v roce 1905. Koncem roku 1904 bylo z největší továrny v Petrohradě propuštěno několik pracovníků, následkem čehož tisíce dělníků zahájily protestní stávkou. Sedmého ledna se do této akce již zapojilo 120 000 dělníků. Prominentní ruský dělnický vůdce pop Georgij Gapon uspořádal procesí, které mělo carovi předat petici se stížnostmi. Tato petice žádala cara, aby svolal ústavodárné shromáždění a přistoupil i na další požadavky.

Ve zmatku městské úřady procesí povolily s podmínkou, že se nepřiblíží k Zimnímu paláci. V neděli ráno 9. ledna se dělníci nesoucí ikony shromáždili v různých částech města a bez zásahu četnictva se vydali směrem do jeho středu. Dav se choval klidně a připomínal náboženské procesí. Demonstranti však brzy narazili na ozbrojené jednotky blokující cestu k Zimnímu paláci.

⁴⁴ GALEOTTI, M. *Stručné ruské dějiny*. 1. vyd. Voznice: Leda, 2021. s. 131-133. ISBN 978-80-7335-700-9.

Na příkazy k rozchodu nebyly přední řady tlačené ze zadu schopné ustoupit a ozbrojené jednotky zahájily palbu. Výsledkem bylo 200 mrtvých a 800 zraněných.

Proti tomuto masakru mírumilovné demonstrace se v zemi vzedmula vlna odporu. Organizace téměř všech politických proudů vládu odsoudily. Státisíce dělníků zahájily stávkou. Četnictvo společně s armádou brutálně potlačilo následné nepokoje, při kterých přišlo o život mnoho lidí.⁴⁵ Tato fakta byla předzvěstí významných událostí v zemi, které vyvrcholily v roce 1917.

Ruská revoluce v letech 1905 – 1907 nebyla skutečnou revolucí ve smyslu koordinovaného úsilí o svržení vlády. Spíše se jednalo o vlnu stávek, nepokojů, protestů a bouří, vyvolaných směsí zklamání a strachu. Nepředstavovala však pro carismus přímou hrozbu, i když se to tak elitě, zastrašené a zahnané do defenzivy, nepochybně jevilo. Po generální stávce, které se účastnily až dva miliony dělníků, vydal car Mikuláš II. zdráhavě manifest (tzv. Říjnový manifest), v němž sliboval ústavu, svobodu slova a náboženství a volený parlament.

V roce 1906, kdy byla zavedena nová ústava, se režim zjevně cítil jistější. Car si udržel postavení samovládce a do dolní komory parlamentu – *dumy* – se volilo na základě volebního práva zajišťujícího převahu horním a středním vrstvám; členy horní komory jmenoval panovník sám. Následně ustavené dvě dumy však vládě příliš nevyhovovaly a byly vládou rozpuštěny. Třetí дума proto podle očekávání zachovávala vůči vládě loajalitu.

Když opadla vlna protestů, v neposlední řadě po brutální kampani postupných represí, doufal car v návrat k normalitě. Rolníkům se dostalo svobody, ale v důsledku neefektivní občinové držby půdy se jejich majetkové poměry nelepšily. Snahou systému bylo tyto občiny rozbít. Rolníci se však bránili rozpuštění občin, šlechta se stavěla ke všem změnám podezřívavě a car trpěl stále větší nemohoucností.

Mezitím řady revolucionářů houstly. Sociální demokraté se v roce 1906 rozštěpili na Leninovy bolševiky (podle jména početnější frakce, ačkoli ve skutečnosti jich byla menšina) a menševiky. Ti viděli nejlepší perspektivu pro

⁴⁵ PIPES, R. *Dějiny ruské revoluce*. 2. vyd. Praha: Argo, 2017. s. 57-58. ISBN 978-80-257-2203-9.

revoluci v budování masové základny stoupenců. Lenin naopak prohlásil, že malá disciplinovaná skupina profesionálních revolucionářů se může v pravý čas chopit moci. K tomu je potřeba jen vhodná příležitost a takovou jim poskytla válka.⁴⁶

Do dalšího politického vývoje v Rusku podstatně zasáhla První světová válka v letech 1914 – 1918. V počátcích války celé masy lidí boj s nadšením vítaly. Záhy se však ukázalo, že se jedná o první skutečně průmyslovou moderní válku a zároveň test, jež Rusko nemůže zvládnout. Do října 1917 bylo zmobilizováno 15,5 milionu Rusů, z nichž více než 1,8 milionu zemřelo v boji (zároveň zahynulo 1,5 milionu civilistů), 3,5 milionu bylo zraněno a téměř 2 miliony padly do zajetí. V době největšího válečného vypětí ztrácelo Rusko až 150 000 mužů měsíčně, často proto, že vojáci šli do boje bosí nebo dokonce bez pušek. Vláda tak musela přistoupit k násilnému verbování, v důsledku čehož se hospodářství dostalo na pokraj zhroutení. Do roku 1917 vzrostly ceny o 400 %. Mzdy však zůstaly na stejné úrovni, a proto lidé začali hladovět. Netrvalo dlouho a bylo zřejmé, že Rusko válku prohrává.⁴⁷

Další revoluce tak na sebe nenechala dlouho čekat. Tato revoluce proběhla ve dnech 8. – 13. března 1917 (podle tehdy v Rusku platného juliánského kalendáře 23. – 28. února 1917 – proto známá jako Únorová revoluce 1917).

Těchto pět zásadních dnů, kdy se carské Rusko rozpadlo jako domeček z karet, bylo velkou událostí, která změnila Rusko k nepoznání. Revoluci nikdo nepřipravoval, nikdo jí nestál v čele, všichni politici byli v údivu nad rostoucími demonstracemi a nevěřili, že se s odhodlanými a křičícími lidmi sejdou opět následující den v ulicích Petrohradu. Připravené plány byly k ničemu. Nikdo neměl tušení, že demonstrace a křik na ulicích skončí za čtyři dny pádem vlády a za sedm dní odstoupením cara.⁴⁸

Revoluce, která svrhla carský režim, byla od počátku živelnou, spontánní akcí lidových vrstev. Dne 23. února 1917 (tehdy se v Rusku slavil Mezinárodní

⁴⁶ GALEOTTI, M. *Stručné ruské dějiny*. 1. vyd. Voznice: Leda, 2021. s. 137-139. ISBN 978-80-7335-700-9.

⁴⁷ Tamtéž, s. 139-140.

⁴⁸ VEBER, V. *Komunistický experiment v Rusku 1917-1991*. 1. vyd. Praha: Roman Míšek, 2001. s. 22. ISBN 80-86277-14-3.

den žen) vyšly do ulic Petrohradu tisíce žen, většinou továrních dělnic a často manželek frontových vojáků. V první řadě protestovaly proti nedostatku chleba, ale i práce a vůbec všemu nepořádku, který se nezadržitelně rozmáhal. Zároveň probíhaly nepokoje v továrnách, kde se bouřili dělníci. 24. února začala všeobecná stávka, které se účastnilo přes 200 000 dělníků. Vedoucí představitelé revolučních stran tím byli překvapeni, ale začali aktivně pracovat na tom, aby lidovou nespokojenost politicky využili. Dne 25. února se k protestům připojili studenti i příslušníci střední třídy. Ulicemi zněla „Marseillaisa“, vlály rudé vlajky, pokřik „Pryč s válkou!“ se střídal s hesly „Pryč s carem!“ a „Pryč s vládou!“. Sociální protest přerostl v politickou revoluci. Dne 26. února došlo k prvnímu většímu ozbrojenému střetu demonstrantů s vojskem. Stovky mrtvých a zraněných neznamenal konec, ale začátek. Váhaví vojáci, neochotní střilet do neozbrojeného davu, se začali bouřit a do večera dne 27. února již odmítalo poslušnost více jak 60 000 vojáků. Poslušnost vypověděla i část gardových pluků, tradiční opory monarchie. Rebelové začali zapalovat policejní stanice, osvobozovali vězně, lynčovali policisty a ničili symboly carské moci. Mikuláš II. nařídil povstání násilně potlačit, ale to již nebylo možné.

Sociální demokraté, především menševici, začali vyzývat k vytváření dělnických rad – sovětů. Petrohradský sověť se poprvé sešel 27. února a během týdne do něho bylo zvoleno 1200 zástupců. Iniciativy se chopili také poslanci Dumy. Když 27. února padla vláda, Prozatímní výbor Státní dumy prohlásil, že přebírá moc do svých rukou. Poslanci se v následujících dnech dohodli s generály a přiměli Mikuláše II. k abdikaci. Car se vzdal vlády 2. března ve prospěch svého bratra velkoknížete Michaila Alexandroviče. Ten však trůn odmítl a 3. března 1917 vláda Romanovců nad Ruskem skončila.⁴⁹

Jakmile se rozšířila zpráva, že car odstoupil, starý řád se zhroutil. V Petrohradě nebyla vyhlášena jedna, ale hned dvě nové vlády. Duma vytvořila Prozatímní vládu odhodlanou položit základy ústavního pořádku. Revolucionáři z řad dělníků a vojáků zase vzhlíželi s nadějí k petrohradskému sovětu. Obě strany se dohadovaly o svém postavení a politických pravomocích. Tak vznikl v Rusku podivný vládní systém nazývaný „dvojvládí“, které trvalo až do října

⁴⁹ VYDRA, Z. et al. *Dějiny Ruska*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2017. s. 282. ISBN 978-80-7422-324-2.

1917, ale ve skutečnosti šlo o bezvládní. Veškeré atributy moci na sebe strhla Prozatímní vláda, ale její zdráhavé odhodlání pokračovat ve válce ji připravilo o širší podporu. Petrohradský sovět navíc odmítal plnit její rozkazy. Sověty sice ovládly ulici, ale nebyly schopny provést nic zásadního, protože byly rozděleny a jejich moc se omezovala převážně na hlavní město. Vytvořilo se tak mocenské vakuum a hledal se někdo, kdo jej zaplní. A bezohledný pragmatik Lenin to pochopil.⁵⁰

2.5 Velká říjnová socialistická revoluce

Dne 7. listopadu 1917 (25. října podle juliánského kalendáře) bolševici udeřili. Jednalo se o skutečný ozbrojený převrat. Bolševické rudé gardy se zmocnily Zimního paláce, hlavních kasáren a zbrojnic. Prozatímní vláda se bez boje vytratila. Revolucionáři ovládli také většinu ostatních velkých měst. Lenin oslovil ruský lid s nabídkou „míru, chleba a půdy“, a i když mnozí pochybovali, zda je schopen tyto sliby splnit, byli ochotni mu dovolit, aby se o to pokusil. Ukázalo se, že zmocnit se moci je snadné. Opravdovou zkouškou bude její udržení.⁵¹

Vojenské svržení Prozatímní vlády, ze kterého bolševici obratem vytvořili Velkou říjnovou socialistickou revoluci, se odehrálo velmi rychle a relativně poklidně. Rudé gardy získaly 24. října kontrolu nad petrohradskými mosty, nádražími a dalšími strategickými objekty, 25. října byl obsazen již zmiňovaný Zimní palác – sídlo vlády. Prozatímní vláda se zhroutila téměř bez odporu a většina obyvatel Petrohradu ani netušila, že moc převzali bolševici. O nové vládě – Radě lidových komisařů, se lidé dozvěděli z vyhlášek a tisku.

V nové vládě řízené Leninem zasedli pouze bolševici. Diktaturu začali bolševici budovat okamžitě po převzetí moci. Dne 26. října vydali Dekret o míru a Dekret o půdě. Vyšli tím vstříc dvěma hlavním požadavkům veřejnosti – ukončit válku a rozdělit půdu.

Naplnění Dekretu o míru však nebylo zcela jednoduché, jelikož bolševici nebyli jednotní v postoji jak dál pokračovat a někteří pokládali německé

⁵⁰ GALEOTTI, M. *Stručné ruské dějiny*. 1. vyd. Voznice: Leda, 2021. s. 140-141. ISBN 978-80-7335-700-9.

⁵¹ Tamtéž, s. 141-142.

požadavky za příliš rozsáhlé. Nakonec bolševici uzavřeli příměří s Německem a začali jednat o míru. Mír byl následně podepsán v Brestu Litevském 3. března 1918 a připravil Rusko o 56 milionů obyvatel, více než čtvrtinu úrodné půdy a železniční sítě, tři čtvrtiny uhelných ložisek a ocelářského průmyslu. Leninovo zhodnocení situace však bylo správné. Bez ukončení války nemohli bolševici počítat s udržení moci.⁵²

V důsledku uzavření míru se armáda stáhla z fronty, a zatímco se mnohá bojová uskupení po dezerci vojáků jednoduše rozpadla, někteří nespokojení generálové (tzv. „bílé“) začali plánovat svržení uzurpátorského režimu.

Ale ještě důležitější otázka zněla: kde je chléb? Města hladověla a neměla peníze na koupi obilí. Lenin čelil vojenské hrozbě ze strany bílých, nacionalistickým vzpourám na různých neruských územích a hrozícímu kolapsu státu a hospodářství. V této situaci se Lenin rozhodl pro politiku válečného komunismu, vyznačujícího se spíše válkou než komunismem. Rudé gardy rekvírovaly obilí pod hrozbou násilí, a když se rolníci bránili, byli pobiti. Na Leninův popud vznikla nová tajná policie (Čeka), jež se záhy stala ústředním prvkem bolševické vlády.

V letech 1918 – 1922 ničila zemi zuřivá občanská válka, z níž vyšli vítězně bolševici. Za strašlivou cenu byly opět dobyty Ukrajina a Kavkaz. Zemřelo cca 12 milionu lidí, mnozí na hladomor a choroby. Strana zvítězila proto, že byla bezohlednější, disciplinovanější a jednotnější než její početní nepřátelé. Ve skutečnosti se měla stát novou státní byrokracií. Její řady se dramaticky rozrůstaly nábořem oportunistů, držitelů moci ve starém režimu a politicky negramotných dělníků. Podstatou existence strany se stal boj, paranoia a surovost.⁵³

⁵² VYDRA, Z. et al. *Dějiny Ruska*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2017. s. 286-287. ISBN 978-80-7422-324-2.

⁵³ GALEOTTI, M. *Stručné ruské dějiny*. 1. vyd. Voznice: Leda, 2021. s. 143-144. ISBN 978-80-7335-700-9.

2.6 Stalinova diktatura

Období let 1924–1953 je charakterizováno vládou Josifa Vissarionoviče Džugašviliho, známého spíše jako Stalin, od jehož jména je toto období charakterizováno jako období stalinismu.

Boje o nástupnictví po Leninově smrti měly podobu ideologických sporů a neustálých střetů. Podstatou byl boj o moc, o postavení ve straně i v zemi, o hlavní a konečné slovo. Každý z potencionálních adeptů se musel snažit předvést své schopnosti stranické elitě, která o nástupnictví rozhodovala. Často šlo o přesvědčování novými rozbory poměrů a propracovanými programy. Stalin však nebyl na tyto ideologické diskuse plně připraven a spíše podporoval důslednou realizaci Leninova programu, bez nutnosti dalšího teoretického rozpracování. Řízení celé společnosti se byrokratizovalo a tak, jak se strana propojovala s výkonnou mocí a stále silněji ji ovlivňovala, byrokratizovala se i ona sama. Stalin na principu byrokratické posloupnosti jako vedoucí tajemník strany mohl ovládat nejen stranický aparát, ale i stát.

Pokud jde o ideologii, Stalin jí zpočátku nevěnoval velkou pozornost. Jako ideolog byl nevýrazný a nejasný a po uchopení moci se přihlásil k názorům svých oponentů. Jeho koncepce byla svým způsobem důsledná. Stalin rozvíjel to, co začal Lenin i z toho důvodu, že nebyl obdařen vlastní politickou ideou. Z poměrně neznámého aparátníka se stal poněkud nemluvným vůdcem Sovětského svazu, který s krajní důsledností propagoval nový program – výstavbu socialismu v SSSR.

Zájmy sovětského socialismu se staly nedotknutelnými. Stalin naznačoval, že nejdříve je třeba vytvořit mohutný a silný stát, a poté se vydat ovlivnit světové dění, což znělo přesvědčivě. Od poloviny roku 1928 vystupoval Stalin jako nový vůdce s vlastním programem, který je jeho doménou a o němž příliš nehovoří.

Jestliže něco ovládal Stalin dokonale hned od samého počátku své vlády, pak to bylo běžné užívání demagogie. Snad nikdy ve veřejných projevech a rozhovorech nesdělil pravdu. Další složku tvořící Leninův systém moci – užívání násilí, Stalin rovněž rychle přejal a dosáhl v něm ostatně naprosté dokonalosti.⁵⁴

⁵⁴ VEBER, V. *Komunistický experiment v Rusku 1917-1991*. 1. vyd. Praha: Roman Míšek, 2001. s. 75-79. ISBN 80-86277-14-3.

V roce 1928 zahájil Stalin politiku „socialismu v jedné zemi“ s cílem dramatické modernizace Ruska, která měla vést k industrializaci tohoto expanzivního státu a zároveň konsolidovat moc komunistické strany. Na potíže odkud vzít peníze na stavbu továren, dovoz západní technologie a na odpor země vůči těmto změnám znal jedinou odpověď – teror. Na venkově proběhla kolektivizace v podobě znárodnění půdy a přeměně rolníků ve státní zaměstnance. Proti vzdorujícím kulakům (střední a bohatí rolníci) režim zasáhl s omračující brutalitou. Ukrajinu srazil na kolena v letech 1932–1933 uměle vyvolaný hladomor, v jehož důsledku přišly o život více než tři miliony lidí. V roce 1931 poslal sovětský režim nejméně jeden milion rolníků do pracovních táborů Gulagu a dalších dvanáct deportoval na Sibiř.

Cílem kolektivizace bylo zvýšit produktivitu a vybavit rolníky novými technologiemi. Jejím nejpodstatnějším výsledkem se však stala bezprecedentní kontrola státu nad venkovem. Teror také pomohl motivovat pracovní sílu – reálné mzdy prudce klesly, ale lidé se obávali, aby nebyli označeni za „diverzanty“. K práci je motivoval i slib odměn pro ty, kteří „překročí plán“. Kromě toho se systém pracovních táborů stával nejenom místem, kde byli zaživa pohřbeni odpůrci režimu, ale také zdrojem otrocké práce při kopání kanálů a kácení lesů.

Poté se teror vyvolaný Stalinem obrátil dovnitř komunistické strany samotné. Proběhla řada monstrprocesů s jeho odpůrci, které obvinil ze všeho možného, od špionáže po sabotáž. Pak začal systematicky likvidovat každého, koho považoval za potencionální hrozbu pro svou moc.⁵⁵ Tento teror bývá rovněž nazýván jako „*Velká čistka*“.

I dlouho po Stalinově smrti žili Rusové jakoby pod hypnotickým tlakem jeho osobnosti. Přitom je však nesporné, že zápory jeho vlády evidentně převážily její možné klady. Stalin přivedl nacionalistické Rusko k vojenskému rozkvětu a síle, i když na falešné doktrinální základně. V podstatě zachránil impérium před jeho rozpadem. Do nejzazších mezí uplatnil princip absolutní priority státních zájmů před právy občanů. Stalinův teror nebyl dílem náhody, ale byl prostředkem k disciplíně, měl regulující funkci. Stalina lze označit za největšího masového vraha v lidských dějinách. Nejvýraznějším rysem jeho

⁵⁵ GALEOTTI, M. *Stručné ruské dějiny*. 1. vyd. Voznice: Leda, 2021. s. 146-147. ISBN 978-80-7335-700-9.

povahy byla Istivost, lidí si nevážil, a proto byl pro své okolí i stát samotný velmi nebezpečný.⁵⁶

2.7 Chruščovova éra

Po smrti J. V. Stalina v roce 1953 se vedoucí moci v SSSR chopil Nikita Sergejevič Chruščov. Období jeho vlády trvalo v letech 1953-1964. Chruščov proslul otevřením Gulagů, zrušením nejhorších výstřelků stalinismu a „tajným projevem“ z roku 1956, v němž odsoudil „negativní rysy“ bývalého vůdce Stalina. Sám byl ale také jedním ze Stalinových nejbližších spojenců a svým projevem se pokusil zprostit sebe i stranu viny za teror.

Stranická elita v něm však začala vidět značné nebezpečí. Jeho hazardérství málem vedlo k jaderné válce během kubánské raketové krize v roce 1962 a v důsledku jeho neobratné hospodářské politiky a neúspěšných pokusů o reformy došlo k rozsáhlému nedostatku potravin. Chruščov byl produktem stalinistické doby a pokoušel se vládnout jako autokrat, ale neuvědomil si, že moc se přesunula do rukou početnější stranické elity. V roce 1964 byl nekrvavým stranickým pučen odstraněn.⁵⁷

Nikita Chruščov stál v čele Sovětského svazu 11 let. Píše se o něm, že strhl plášť stalinismu, položil základy pozdější perestrojce (tzv. *přestavba* – série politických a ekonomických reforem v 80. letech), zbavil společnost zátěže minulosti a vdechl jí nové naděje a umožnil politiku uvolnění v mezinárodních vztazích. Do značné míry však zůstal stalinistou, který nepřekročil svůj stín. Byl si vědom nutných reforem, ale prováděl je bolševickými metodami.

Jeho éra byla souborem experimentů a pokusů o reformy, které však na sebe často příliš nenavazovaly. Dal život reformnímu komunismu, ale paradoxně zachránil stranický aparát před spoluzodpovědností za zločiny stalinismu. V zahraniční politice se od Stalina příliš nelišil. Upřednostňoval slávu a moc jeho komunistické vlasti. Intenzivně podporoval expanzi všemi směry, cíleně pěstoval konflikty a často hrál v mezinárodní politice vabank.

⁵⁶ VEBER, V. *Komunistický experiment v Rusku 1917-1991*. 1. vyd. Praha: Roman Míšek, 2001. s. 116. ISBN 80-86277-14-3.

⁵⁷ GALEOTTI, M. *Stručné ruské dějiny*. 1. vyd. Voznice: Leda, 2021. s. 150-151. ISBN 978-80-7335-700-9.

Ve vnitřní politice si často kladl gigantické úkoly, které byly už předem nespílitelné. Ze Stalinovy strany, která měla přibližně 7 milionů členů a byla především stranou nomenklaturní elity, vybudoval masovou stranu o 12 milionech členů. Nakonec byl ale poražen a přinucen k odchodu mnohem důslednějšími stalinisty, než byl on sám. I přesto, že nikdy nepřestoupil hranice ortodoxního komunismu, snažil se o svérázný přístup, v němž nebylo místo pro docela obyčejné zločiny.⁵⁸

2.8 Brežněvova éra

Poté, co byl v říjnu 1964 Chruščov odvolán, byl nahrazen Leonidem Iljičem Brežněvem. Brežněv vládl v letech 1964-1982. Stát v tomto období sliboval konec nejistoty ve straně, reálnou objektivní politiku, věcnost a podobně. Velmi často bylo zdůrazňováno, že komunistická strana Sovětského svazu má velkou mezinárodní odpovědnost. Postupně sílil Brežněvův vliv a důležitost.

Nejvýznamnějším rysem Brežněvovy vnitřní politiky byla snaha, aby dal zřetelně najevo naprostou důvěru ve stranické kádry, tj. v byrokracii. Vycházel jí všemožně vstříc. Odmítal Chruščovův princip rotace kádrů, hovořil o potřebě stability postavení, kladl důraz na úspěchy v práci i na jejich patřičné zviditelnění.

Brežněv a jeho okolí oceňovali především stabilitu a jednoznačnost přijímaných řešení. Reformy se v zásadě obávali, přáli si co nejméně změn ve společnosti. Tak přišly znovu ke slovu bolševické tradice a mravy a ortodoxní třídní přístup. Všichni z vedení nyní cítili obecné sympatie ke stalinismu.

Volný, nekontrolovaný život nomenklatury, už tak ve společnosti preferované, měl z hlediska celé společnosti stinné stránky. Rostl její vliv a také její počet. Příslušníků nomenklatury bylo stále více i z toho důvodu, že to bylo nejvýhodnější postavení, jakého bylo možné ve státě dosáhnout. Její vliv měl silně stoupající tendenci, protože Brežněv jí dal volné pole k činnosti i všeobecnému uplatnění. Nomenklatura měla stále privilegovanější postavení a celou společnost využívala ve svůj prospěch. Pro mnohé členy nomenklatury se jejich funkce, získaná a prováděná jménem marxleninských ideálů, stala

⁵⁸ VEBER, V. *Komunistický experiment v Rusku 1917-1991*. 1. vyd. Praha: Roman Míšek, 2001. s. 133-134. ISBN 80-86277-14-3.

výhodným místem, které krylo korupci a krádeže ve velkém a umožňovalo rozsáhlé protekce.

I z těchto důvodů se postupně začala objevovat stínová ekonomika. Prakticky všechno zboží v maloobchodě bylo nedostatkové a prodávalo se pod pultem, poskytované služby byly stále řidší nebo téměř neexistovaly. A v tomto prostředí se pevně usazuje mafie, která dokáže obratně spolupracovat zvláště se stranickou hierarchií, která je šlechtou nomenklatury.⁵⁹

Brežněv si předsevzal, že zprostředkuje konsensus mezi hlavními zájmovými skupinami a zefektivní systém, krom jiného důrazem na technokratický způsob řízení. Každému se něčeho dostalo. Elita byla spokojená, že země je stabilní a ona sama prosperuje, v neposlední řadě díky větším možnostem pro korupci a zpronevěru. Ale síly, o které se Brežněvův řád opíral, se měly stát zároveň příčinou jeho zhroucení i z toho důvodu, že vše záviselo na dostatku finančních prostředků, které umožňovaly každého uplatit. Korupce a černý trh rozežíraly samotné jádro oficiální ekonomiky. Pozvolna narůstající krize vyžadovala rázný a rozhodný čin, ale přesně toho nebyl stárnoucí a opatrný Brežněv schopen. Chyběl mu temperament, politická autorita i nápady.⁶⁰

Leonid Brežněv vládl v Sovětském svazu plných osmnáct let a dal jméno celému tomuto období. Sovětský svaz se sice za jeho vlády vypracoval na supervelmoc, ale v jeho útrobách začala pracovat stále viditelněji nevléčitelná choroba.

V zahraniční politice se úspěch střídal pravidelně s neúspěchem. Na jedné straně zde byla neupřímná snaha o uvolnění ve vztazích se Západem, na druhé pokus o rozšíření moci do celého světa. Vnější úspěchy měly maskovat stále větší domácí problémy.⁶¹

⁵⁹ VEBER, V. *Komunistický experiment v Rusku 1917-1991*. 1. vyd. Praha: Roman Míšek, 2001. s. 137-141. ISBN 80-86277-14-3.

⁶⁰ GALEOTTI, M. *Stručné ruské dějiny*. 1. vyd. Voznice: Leda, 2021. s. 151-153. ISBN 978-80-7335-700-9.

⁶¹ VEBER, V. *Komunistický experiment v Rusku 1917-1991*. 1. vyd. Praha: Roman Míšek, 2001. s. 156-157. ISBN 80-86277-14-3.

2.9 Vláda Michaila Gorbačova

Po smrti L. I. Brežněva v roce 1982 se na přechodné období (do roku 1985) uchopili moci Jurij Vladimirovič Andropov a po něm Konstantin Ustinovič Černěnko. Pomineme-li toto období, dostaneme se k další vůdčí osobnosti Sovětského svazu, kterou byl Michail Sergejevič Gorbačov, který vládl v letech 1985-1991.

Gorbačov byl jedním z posledních skutečně věřících komunistů. Viděl zemi s upadající ekonomikou, zkorumpovanými stranickými funkcionáři, demoralizovanými dělníky, klesající autoritou ve světě a ošumělou marxisticko-leninskou ideologií. A přece dospěl k názoru, že je možné tento stát reformovat a zachránit, i když měl k dispozici malé množství zdrojů a chatrnou většinu v politbyru, vrcholném orgánu strany. Projevil neobvyklou naivitu, když sám sebe přesvědčil, že něco takového je možné. Ale pak prokázal neobvyklou zralost, když se dokázal vyvíjet a politicky růst, i když jeho ozdravné programy jeden za druhým selhávaly.⁶²

Pokud se týká tehdejší ekonomiky, všichni zúčastnění hned viděli, že rozběhnout ochromené hospodářství je velmi těžké a že i menší úspěchy nejsou registrovány. Země byla v hluboké stagnaci, mířila do stádia úpadku. Podle Gorbačova žádaným změnám bránila mentalita lidí. Celá věc však byla složitější a chvíli trvalo, než si sám Gorbačov přiznal, že základním problémem je strana, její mocenský monopol a centralistický direktivní systém likvidující občanskou iniciativu, který dospěl do stádia naprostého vyčerpání.⁶³

Více než šest let byl Michail Gorbačov středem nadějí i obav sovětských obyvatel. Až do srpna 1991 měl ve státě rozhodující slovo. Jeho kariéra byla více než úspěšná. Jako profesionální komunistický úředník z venkovského zapadákov se objevil v Moskvě a za krátký čas se stal tvůrcem dramatických změn. Přál si budovat a plánovat budoucnost, ale došlo k rozpadu státu. Byl tvrdošíjně oddán socialismu.

⁶² GALEOTTI, M. *Stručné ruské dějiny*. 1. vyd. Voznice: Leda, 2021. s. 154-155. ISBN 978-80-7335-700-9.

⁶³ VEBER, V. *Komunistický experiment v Rusku 1917-1991*. 1. vyd. Praha: Roman Míšek, 2001. s. 180. ISBN 80-86277-14-3.

Na mezinárodní scéně sklízel úspěchy. Přispěl k tomu, že se v Evropě zřítily bariéry studené války, že se začaly demontovat rakety a demobilizovat vojáci. Satelitní státy východní Evropy propustil ze sovětského sevření. Ale budeme-li posuzovat jeho politiku podle výsledků, dojdeme k jinému závěru. Byl to sice slušný, ale slabý politik, který se často mýlil a většinou překvapoval svou naivitou a sněním o nemožném. Jeho ekonomický program trpěl přemírou polovičatých řešení bez jasné perspektivy. Za svou téměř sedmiletou vládu neposunul rolnickou reformu ani o krok a zřejmě o tom ani neuvažoval. Od konce roku 1988 měl připravenou i reformu politického systému, projekt však nikdy neuskutečnil. Podstatě ekonomické přestavby zřejmě nerozuměl. A zejména nebyl schopen omezit své vztahy k nomenklatuře, KGB a armádním špičkám a nečinně přihlížel jejich horečné aktivitě při ekonomické likvidaci státu.⁶⁴ K půlnoci dne 31.12.1991 byl Sovětský svaz rozpuštěn.

Jak je vidět, vývoj politické situace v SSSR doznal mnoho bouřlivých změn a událostí. Někteří nástupci vedoucí funkce státu převzali politickou ideologii svých předchůdců, jiní se snažili o zcela jiné utváření politických cílů a způsobu jejich dosažení. Někteří v těchto snahách byli alespoň částečně úspěšní, jiní nikoli. Je nepochybné, že politický vývoj v SSSR měl vliv na celou společnost a společenské klima a do značné míry ovlivnil životy několika generací obyčejných lidí.

3 Ruskojazyčný organizovaný zločin

Ruskojazyčné organizované zločinecké skupiny patří ve světě organizovaného zločinu mezi jedny nejnebezpečnější, nejbrutálnější a nejsofistikovanější skupiny, které svými aktivitami způsobují společnosti obrovské škody. Jejich nebezpečnost je umocněna i tím, že členy těchto skupin se často stali i bývalí vojáci (veteráni z afghánské nebo čečenské války), kteří po svém návratu žili v bídě, ale i bývalí členové policejních represivních složek (např. KGB). Po začlenění do zločineckých skupin dokázali tito členové hojně využít svých zkušeností ve prospěch těchto skupin. Tyto skupiny

⁶⁴ Tamtéž, s. 206-207.

organizovaného zločinu se utvářely a vznikaly v bývalém SSSR, nejsou však otázkou několika posledních desetiletí, jejich kořeny sahají až do dob carského a předrevolučního Ruska.

Z hlediska vzniku a vývoje těchto skupin je nutné uvést, že obratným způsobem dokázaly reagovat na politické, ekonomické a společenské změny, které se na území Ruska v jeho bouřlivých dějinách odehrály.

Během vlády jedné strany se v sovětském policejním státě prostřednictvím brutálních represivních opatření a prostředků dařilo ruský organizovaný zločin držet pevně pod kontrolou a zůstal uvnitř hranic SSSR. Nutno uvést, že tehdejší režim však neřídka využíval organizovaný zločin i ve svůj prospěch. Po pádu komunistického režimu, ukončení studené války a tím i existence železné opony, již nic nemohlo zabránit jeho rychlému rozvoji a rozšíření na Západ, potažmo do celého světa.

P. Vojna konstatoval, že právě v podmínkách bývalého SSSR to byl administrativně byrokratický systém řízení ekonomiky, který rozbujení organizované kriminality vydatně napomáhal. V totalitních ekonomikách docházelo k masovému rozkrádání, falšování výkazů, černé výrobě a rozdělování, spekulacím. Vzhledem k monopolnímu postavení státního aparátu se rozmáhala korupce, úplatkářství a vyděračství. Negativně působila i prudce se snižující životní úroveň lidí, deformace životních hodnot, neomalený boj o moc, hrabivost a spekulace.⁶⁵

Ruská mafie – často zvaná Organizacija – není jedna homogenní skupina. Toto označení představuje systém, který zastřešuje tisíce organizovaných kriminálních sítí operujících v rámci bývalé SSSR. Je tak zřejmé, že tento systém nevznikl v jedné chvíli a na jednom místě. Ukrajinská Bratva se zrodila v odlišném čase a na jiném místě než čečenská mafie nebo Solncevský syndikát. Přesto existuje mnoho aspektů společných dějin mezi všemi součástmi Organizacije.

Jak již bylo zmíněno, organizované zločinecké skupiny existovaly již v předrevolučním Rusku. Koncept „světa zlodějů“ byl součástí ruského folkloru,

⁶⁵ BRABCOVÁ, I., CEJP, M., SCHEINOST, M. *Pravděpodobné modely organizované kriminality: Současný stav v České republice*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1994. s. 57.

ale měl fakticky oporu ve skutečnosti. Rané kriminální skupiny zvané „*staryj blagorodnyj vorovskoj mir*“ (staří vznešení zloději) si vytvořili řadu pravidel, jimiž se jejich členové hodlali v životě řídit. Měly také iniciační rituál a tajná znamení, aby se jejich členové poznali. Žili ve „světě zlodějů“ (vorovskoj mir) mimo běžné zákony země a společenské normy, ale měly své vlastní soudy a spravedlnost pro ty, kdo porušili pravidla.

Postupem času získali tito „*staří vznešení zloději*“ takovou váhu, že se z nich zrodili „*vory v zákoně*“ (zloději podle zákona). Ti byli prominentní součástí života v sovětském Gulagu; byli ihned rozeznatelní jako zvláštní skupina podle svého tetování a společného způsobu odívání. Tito „*vory*“ – když nebyli ve vězení – působili jako součást vysoce strukturované sítě a dokázali realizovat celostátní spolupráci mezi OKS existujícími mnohdy velice daleko od sebe na Sibiři, na Ukrajině, v pobaltských státech nebo sovětských středoasijských republikách.⁶⁶

Otázka ruského organizovaného zločinu je z hlediska jeho vzniku, vývoje a existence velice složitá. Pro pochopení složitosti ruského organizovaného zločinu se v této kapitole budu zabývat vznikem a vývojem ruskojazyčného OZ, charakterizují vybrané ruskojazyčné zločinecké skupiny a představitele těchto skupin tzv. „*vora v zákoně*“.

3.1 Vznik a vývoj ruskojazyčného OZ

Dějiny ruskojazyčného OZ jsou neodmyslitelně spjaty s existencí tzv. *vora v zákoně*. Tento fenomén, který se v SSSR objevuje ve 20. a 30. letech 20. století, má ovšem poměrně hluboké historické kořeny, které sahají až do doby vlády ruského cara Petra Velikého, kdy jenom v Moskvě působilo na 30 000 zlodějů. Tehdejší stupeň jejich organizace byl nízký, postupem času však docházelo k zlepšování organizovanosti. Začala být používána indoktrinace, vybírány finanční příspěvky, rozvíjel se zlodějský slang – *fenja*. Již z těchto dob pochází označení pro všechny příslušníky světa profesionálních zločinců zločinem se živících – *blatnyje*.

⁶⁶ SOUTHWELL, D. *Historie organizovaného zločinu: Pravdivý příběh o tajemstvích dnešního podsvětí*. 1. vyd. Praha: Fortuna Libri, 2009. s. 89-90. ISBN 978-80-7321-466-1.

Do konce 19. století se konstituovalo pevné profesionální jádro a objevili se první bossové, přičemž se už rámcově zkonsolidovaly obyčeje a zvyky, slang a objevovala se první tetování. Již v 19. století lze považovat za hlavní centrum organizované kriminality Moskvu. Vznikaly první hierarchické struktury, které se později mezi zločineckými skupinami rozšířily po celé říši, a tvořily základ kriminálního světa minimálně do roku 1917, kdy se situace začala měnit v souvislosti s celospolečenskými změnami, které umožnily vyjmout na čas organizovanou zločinnost zpod kontroly státní moci.⁶⁷

Jak uvádí M. Nožina, postupná proměna sovětského státu začala nabízet stále více možností zisku. Nešlo už jen o čistě kriminální aktivitu, ale spíše o pololegální činnost, kdy bylo výhodné zapojit se i do některých oficiálních struktur. Po nástupu Chruščova do čela země se v SSSR začala ve velkém vytvářet šedá ekonomika. Vznikla celá kasta tzv. *cechoviků*, bohatých, mimo zákon působících podnikatelů. Nelegální soukromý průmysl, tajné dílny – cechy a továrny vyráběly nedostatkové zboží velmi často z odcizeného materiálu na odcizených strojích. Cechoviky, stejně jako účastníci dalších sfér šedé ekonomiky, se stali tzv. *teneviky* – podnikateli v podmínkách socialismu, který soukromou podnikatelskou aktivitu nepovoloval. Institucionalizovaná korupce v komunistické nomenklatuře a její navázání na teneviky, byla pro obě skupiny zdrojem nepředstavitelných zisků.⁶⁸

V dobách sovětského státu měl však OZ skrytější podobu. V polovině 80. let, v souvislosti s krizí sovětského impéria a prosazováním Gorbačovových politických, sociálních a ekonomických reforem však vystoupil na veřejnost. V této nejisté době se kriminální aktivity staly pro mnoho lidí jednou z nejsnazších cest, jak získat rychle a snadno značné bohatství. Na druhé straně pak zhoršující se úroveň většiny obyvatel Ruska přiváděla do řad kriminálních skupin a světa zločinu stále více mladých lidí poznamenaných ztrátou životních perspektiv.

⁶⁷ ŠMÍD, T. *Organizovaný zločin v Ruské federaci*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s. 63-64. ISBN 978-80-210-4846-1.

⁶⁸ POJMAN P. *Ruský a ukrajinský organizovaný zločin: Hrozby a rizika pro ČR v kontextu globalizace organizovaného zločinu*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2013. s. 22. ISBN 978-80-7338-129-5.

Za těchto podmínek se začal formovat ruský OZ moderní doby. Hlavními pilíři, na kterých je v současnosti především postaven, se stala 4 tradiční centra kriminálních aktivit v Rusku:

- **vorovskí mir** – zločinecké podsvětí, charakterizované tradiční kriminální elitou
- **nomenklatura a teneviky** – zkorumpovaní příslušníci mocenských a ekonomických špiček bývalého Sovětského svazu
- **brigády a avtoritety** – novodobá zločinecká seskupení, jejichž aktivity a počet prudce vzrostl po zahájení perestrojky, zformovaná na základě kontroly nad určitým územím, specifických kriminálních aktivit, společné životní zkušenosti (vojenští veteráni), členství kolem určitého vůdce (avtoritet)
- **čornyje („černí“)** – zločinecké skupiny zformované na základě klanového a etnického principu⁶⁹

Z pohledu utváření ruskojazyčného OZ neexistuje žádná jednoznačná linie, která by oddělovala organizovaný zločin v jednotlivých bývalých republikách SSSR. Spojuje je společná minulost, zájmy, vzájemné spory i spolupráce.

Z hlediska historického vývoje hrál ruský OZ po celé 20. století nejdůležitější roli a zásadním způsobem ovlivňoval i vývoj v ostatních svazových republikách bývalého SSSR. I dnes lze pozorovat, že řada i etnicky neruských skupin OZ přebírá jeho koncepce. V tomto směru lze poukázat na původ řady dnes aktivních vorů v zákoně. Vorovský svět, který se konstituoval především ve slovanském prostředí sovětských pracovních táborů, dnes z velké části tvoří osoby neruského, velmi často kavkazského původu. Současné ruské kriminální skupiny a syndikáty fungují již na základě modernějších koncepcí a prolínání jednotlivých skupin v rámci celého postsovětského prostoru je velmi zřetelné.

⁶⁹ NOŽINA M. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. 1. vyd. Praha: Themis, 2003. s. 45. ISBN 80-7312-018-6.

OZ pocházející ze zemí bývalého SSSR je velmi složitý konglomerát vztahů, zájmů, skupin, organizací i osob. Ve svých moderních podobách jde o hrozbu, kterou lze jen velmi obtížně identifikovat i definovat. Války jednotlivých zločineckých skupin, tak charakteristické pro 90. léta, jsou dnes již většinou minulostí, avšak nelze říci, že by ke vzájemným sporům vůbec nedocházelo. Zločinecké skupiny však spíše hledají cestu oboustranně výhodné spolupráce.⁷⁰

3.2 Vybrané ruskojazyčné zločinecké skupiny

Ruskojazyčné zločinecké skupiny jsou charakterizovány jednak svým názvem, ale i formou a předmětem zájmu páchání organizované trestné činnosti. Názvy jednotlivých skupin vznikaly buď podle místa jejich původu, podle etnického původu členů nebo podle jména či přezdívky jejich vůdce. V této kapitole si charakterizujeme vybrané ruskojazyčné organizované kriminální skupiny.

3.2.1 Ruské organizované skupiny

3.2.1.1 Solomonská mafie

Podle zdrojů bývalého Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu je za hlavního představitele tohoto uskupení považován Semjon Mogilevič, přezdívaný „Seva“ nebo „Chytrý don“. Razantní vstup této organizace na české území v roce 1993 podle policejních zdrojů v podstatě ukončuje boje a roztržky mezi ruskojazyčnými seskupeními o vymezení sfér vlivu. Tato organizace, především prostřednictvím svých výkonných skupin, které pro ni vykonávaly „špinavou práci“, zcela ovládla vybrané teritorium (zejména v Praze). Skupina je zaměřena na vymáhání dluhů, vybírání výpalného a prostituci, které provádějí nezávislí zločinci na nižších místech. Její čelní představitelé se naopak snaží vystupovat jako ctihodní podnikatelé na mezinárodní úrovni. Snaží se vytvářet

⁷⁰ POJMAN P. *Ruský a ukrajinský organizovaný zločin: Hrozby a rizika pro ČR v kontextu globalizace organizovaného zločinu*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2013. s. 7-8. ISBN 978-80-7338-129-5.

lobby v českých společenských, ekonomických a politických sférách a svého vlivu využívat k jak legální, tak i nelegální činnosti.⁷¹

Již od počátku svého zahraničního působení se Mogilevič obklopil skupinami složenými z bývalých příslušníků bezpečnostních složek Sovětského svazu, veteránů války v Afghánistánu a bývalými vrcholovými sportovci. Tyto osoby pro něj zajišťovaly obchod se zbraněmi z Ukrajiny, osobní ochranu a ochranu objektů, ochranu a organizování prostitutek a likvidaci nepohodlných osob a konkurence.⁷²

3.2.1.2 Solncevská mafie

Kolem roku 1995 projevila zájem o území ČR Solncevská mafie. Tato kriminální skupina, pojmenovaná podle jednoho z bezútěšných sídlišť na okraji Moskvy, má podle odhadu ruské policie kolem patnácti stovek členů. Za jejího vůdce je označován Sergej Michajlov, přezdívaný „Michas“. Členové Solncevské organizace byli v minulých letech mnohokrát souzeni za vraždy, loupežná přepadení, podvody a vydírání.

Od roku 1991 příslušníci této skupiny postupují systematicky po vytyčené linii: likvidují vedení konkurenčních skupin, získávají jejich členy a tím i kontrolu nad novými teritorii a zdroji nezákonných příjmů. Organizují rozsáhlé finanční podvody. Získané „špinavé peníze“ perou prostřednictvím sítí bankovních účtů v Rusku a v zahraničí. Zároveň se snaží pronikat do ekonomiky a společenského života zemí, v nichž působí. Značný zájem projevují o obchod se strategickými surovinami, nabízejí výhodné obchodní projekty, vylepšují image svých bossů ve vyšší společnosti a na veřejnosti sponzorskou a charitativní činností. Získané kontakty na nejvyšších místech zpětně využívají ke krytí kriminální činnosti.⁷³

⁷¹ NOŽINA M. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. 1. vyd. Praha: Themis, 2003. s. 93-94. ISBN 80-7312-018-6.

⁷² Tamtéž, s. 98.

⁷³ Tamtéž, s. 99-100.

3.2.2 Ukrajinské organizované skupiny

Zejména od roku 1996 došlo na území ČR ke zvýšenému nárůstu kriminality cizinců pocházejících z Ukrajiny. Ukrajinci v ČR operují jednotlivě, v malých nezávislých skupinách, většinou jsou však organizováni do tzv. *brigád*, jejichž názvy jsou převážně odvozeny od místa původu. V činnosti těchto organizací je patrný růst organizovanosti, jsou agresivnější, podílejí se na loupežných přepadeních bank a narůstá organizovanost nelegálního zaměstnávání ukrajinských dělníků, což je spojeno i s jejich vykořisťováním.

V současné době na našem území působí několik ukrajinských brigád, které jsou založeny na vůdcovském principu. V čele brigády stojí *papka* (tzn. „otec“), pod ním je *staršina*. Všechny brigády řídí vor v zákoně.

Mezi hlavní kriminální činnosti ukrajinských organizovaných skupin patří loupeže a vraždy, ale i organizování nelegální migrace. Přitom tyto skupiny parazitují na vlně ukrajinských pracovníků v zahraničí, která ČR zasáhla po otevření hranic s Ukrajinou.⁷⁴ Lze předpokládat, že obdobné situace je ukrajinskými skupinami využíváno i nyní, v důsledku migrační vlny občanů Ukrajiny směřujících do ČR v důsledku válečného konfliktu mezi Ruskem a Ukrajinou.

Mezi další činnosti těchto skupin patří vydírání, organizování prostituce a zapojují se i do distribuce drog, zejména heroinu a pervitinu, kdy jsou využívány styky s početnou komunitou Ukrajinců na českém území. Ukrajinci se stále častěji zapojují i do samotné nelegální výroby pervitinu.⁷⁵

3.2.2.1 Luhaňská brigáda

Jedná se o nejznámější a nejlépe organizovanou skupinu, která má své sídlo v Brně. Její název je odvozen od ukrajinského města Luhaňsk, odkud pochází. Čelním představitelem této brigády na českém území je Pavlo Vasiljovič Nikoljuk, ve zločineckém prostředí známý též jako „Paša“. Podle dostupných informací je Paša kromě ČR odpovědný za činnost Luhaňské

⁷⁴ Tamtéž, s. 103-104.

⁷⁵ Tamtéž, s. 107-108.

brigády na území Slovenska, Maďarska, Španělska a Německa. Na území ČR krom jiného dohlíží na činnost „dceřiných firem“, jejichž oblast působnosti se nachází v Brně a okolí, Praze a okolí a v Ostravě. Luhaňská brigáda má značný počet členů. Bylo rovněž zjištěno, že čelní představitelé této skupiny měli dobré kontakty na úředníky státní správy a také v policii.⁷⁶ Někteří členové byli v minulosti obviněni z padělání peněz, podvodů a nezákonného držení zbraní.

3.2.2.2 Mukačevská brigáda

Hlavním představitelem této brigády je muž, který je ve zločineckém podsvětí známý pod přezdívkou „Bljuk“. Oblasti působnosti této skupiny v ČR jsou severní a západní Čechy. Tato zločinecká skupina se zaměřuje na krádeže motorových vozidel, vydírání, provozování nočních podniků a další nelegální činnosti. Jedna z mukačevských skupin operuje na území Prahy, Kladenska a Teplicka, kde se zaměřuje převážně na vydírání podnikatelů.⁷⁷

3.2.2.3 Lvovská brigáda

Čelným představitelem této brigády byl muž přezdívaný „Mucha“. Ten byl dne 30. listopadu 2001 v Praze zavražděn střelbou z automatické pistole. Důvod této „popravy“ není dosud znám, ale lze předpokládat, že se jednalo o vyřizování účtů mezi konkurenčními skupinami nebo o přerozdělení sfér vlivu nad určitým územím.

Působnost této brigády není jednoznačně zjištěna, neboť jako jedna z mála skupin, zcela nedisciplinovaně vůči ostatním, působí roztříštěně po celém území ČR.⁷⁸

⁷⁶ Tamtéž, s. 108-109.

⁷⁷ Tamtéž, s. 109.

⁷⁸ Tamtéž, s. 109.

3.2.2.4 Některé další ukrajinské skupiny

Na území ČR působí i některé další skupiny ukrajinského organizovaného zločinu, mezi něž patří:

- **Kyjevská brigáda** – jejím hlavním představitelem je osoba v zločineckém prostředí známá jako „Valera Sidoj“. Tato brigáda působí zejména v oblasti východních Čech.
- **Užhorodská brigáda** – hlavním představitelem této organizace je osoba přezdívaná „Oleň“. Jejím působištěm je Praha, severní a západní Čechy bez pevně určených teritoriálních hranic, kdy při prolínání působišť s jinými brigádami můžeme hovořit o vzájemné toleranci.
- **Iršavská brigáda** – hlavním představitelem Iršavské brigády je jistý „Valera Boroda“. Působnost této skupiny zasahuje do středních a severních Čech.

3.2.3 Kavkazské organizované skupiny

Bouřlivé události v oblasti Kavkazu spojené se zahraniční expanzí kavkazského organizovaného zločinu přivedly na naše území několik seskupení z tohoto regionu. Tyto kriminální skupiny jsou známé svou brutalitou, přičemž nejsurovější postupy při prosazování svých zájmů u nás používají Čečenci.

Jsou známi případy, kdy Čečenci dopravili do ČR pod příslibem výnosného zaměstnání dívky ze SNS (Společenství nezávislých států založené po rozpadu Sovětského svazu - poz. auora). Zde je však prostřednictvím drog a mučením přinutili k prostituci.

Kavkazané se v Čechách zaměřují především na nižší formy trestné činnosti, jako jsou loupeže a vydírání. Zapojují se rovněž do obchodu s drogami.⁷⁹

⁷⁹ Tamtéž, s. 110.

3.2.3.1 Čečenci

Čečenské kriminální skupiny se rekrutují z bývalé Čečensko-Ingušské ASSR (Autonomní sovětská socialistická republika, která byla administrativní jednotkou bývalého Sovětského svazu – pozn. autora), nacházející se v oblasti Kaspického moře. Spadají do tří nejvýznamnějších tzv. kavkazských národů (patří mezi ně i Arméni a Gruzínci), které se liší určitou mentalitou. Vyznačují se historickým odporem k Rusům a rodovou (klanovou) soudržností. Čečenské zločinecké organizace mají hierarchickou strukturu a jasně definovaný systém sankcí za neuposlechnutí příkazu podřízenými členy skupiny.

Na vrcholu čečenské zločinecké struktury působí tzv. „*rada starších*“, která je složena z vůdců jednotlivých zločineckých skupin. Tyto skupiny mají mezi sebou přesně rozděleny nejen teritoria, ale i zločinecké aktivity. Skupiny jsou značně homogenní a jsou-li jejich členy i příslušníci jiných národností, mohou v čečenské zločinecké skupině vykonávat pouze podřadné funkce a mají značně omezené pravomoci.

Původně tyto skupiny vyvíjely nelegální obchodní činnost, později pronikaly do vyšších obchodních sfér a přešly na další formy trestné činnosti, zejména na organizované vydírání. Postupem času však upouštějí od vydírání soukromých osob a podnikatelů, ustupují od únosů, loupeží, přepadávání bank a krádeží motorových vozidel a zaměřují se na finanční podvody a machinace, včetně podvodů s falešnými platebními příkazy a platebními kartami. Mezi jejich další časté aktivity patří zejména pašování a prodej nelegálně získaných zbraní, potravin, alkoholu, cigaret, ropy, vzácných kovů, až po drogy a obchod s plutoniem. Čečenské zločinecké skupiny vynikají zejména v páchání zvláště závažné násilné trestné činnosti, přičemž toto jednání se vyznačuje obzvláště vysokou brutalitou.⁸⁰

⁸⁰ NĚMEC M. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2003. s. 93-94. ISBN 80-7317-026-4.

3.2.3.2 Dagestánci

Dagestánské zločinecké organizace se zaměřují zejména na terorizování občanů z bývalého SSSR, kteří projíždí přes území ČR a násilně od nich vymáhají poplatky v podobě tzv. „mýta“. Byly rovněž zaznamenány i případy, kdy došlo k oloupení projíždějících občanů z bývalého SSSR nejen o finanční částky, ale i o motorová vozidla.

Obdobně dagestánské skupiny olupují Rusy, Ukrajince a další občany z bývalého SSSR, kteří u nás legálně i nelegálně pracují ve stavebních dělnických profesích. Tuto činnost provádějí zejména tak, že své oběti vyhledávají na frekventovaných místech, jako jsou centrální autobusová nádraží a vlaková nádraží.

Vrchní představitel dagestánských zločineckých organizací v ČR je zde trvale usídlen a jeho hlavní působnost je zaznamenávána nejen na území hlavního města Prahy, včetně různých center podnikatelského dění, ale i na severu Čech a na severní Moravě.⁸¹

Dále se dagestánské skupiny zabývají především násilnou kriminalitou – racketeeringem, poskytováním ochrany za úplatu (tzv. *kryša*), únosy a loupežemi. V hrůznosti své pověsti se často rovnají čečenským zločineckým skupinám. Od poloviny 90. let přistoupily dagestánské skupiny k legalizaci svých zisků a činnosti a investují do nemovitostí, pohostinství a menších bank.⁸²

3.2.3.3 Gruzínci

Podobně jako předchozí skupiny, se i Gruzínci vyznačují tzv. kavkazskou mentalitou, která je charakterizována klanovou soudržností, obchodními tradicemi a historickým odporem k Rusům. Mezi hlavní sféry zájmu gruzínských zločineckých organizací patří loupeže, krádeže, vloupání do bytů, vydírání, krádeže motorových vozidel, překupnictví, pašování drog a únosy.

V 90. letech 20. století byl v důsledku válečných konfliktů gruzínský organizovaný zločin vytlačen z mateřské země a expandoval do jiných států,

⁸¹ Tamtéž, s. 50.

⁸² ŠMÍD T. *Organizovaný zločin v Ruské federaci*. 1. vyd. Praha: Masarykova univerzita, 2009. s. 215. ISBN 978-80-210-4846-1.

včetně ČR. Hierarchická struktura gruzínských skupin je v mnohém podobná slovanským zločineckým skupinám, pro něž je typické seskupení kolem vůdčí osobnosti s významnou kriminální minulostí. Výkonným článkem je pak „*starsina*“. Pro tyto skupiny je dále typické úzké propojení všech zločineckých skupin na gruzínské organizované skupiny působící v Německu, Rakousku, Belgii, Nizozemí, ve Spojených státech amerických a rovněž i v Izraeli.⁸³

3.2.3.4 Arméni

Arménské zločinecké organizace jsou z kavkazských národů považovány za nejméně násilnické. Jejich struktura je obdobná skupinám gruzínského organizovaného zločinu. Mezi hlavní zločinecké činnosti těchto skupin patří nezákonný obchod s drogami a zbraněmi všeho druhu, dále obchod se strategickými surovinami, především s ropnými produkty a zlatem. Dalšími činnostmi jsou krádeže luxusních motorových vozidel a racketeering.

Arménské zločinecké skupiny působí i v různých zločineckých aktivitách takřka na celém území bývalého východního bloku. Jejich zločinecká činnost se zde soustřeďuje zejména na organizaci a provozování prostituce a na obchod se zbraněmi.⁸⁴

3.2.3.5 Ázerbájdžánci

Ázerbájdžánské organizované skupiny z kavkazských národů nejméně respektují tradiční vorovské tradice, ázerbájdžánských vorů je mnohem méně než vorů arménských či gruzínských. Na rozdíl od Arménů a Gruzínů vyznávají islám, což se ukazuje jako nezanedbatelný a významný prvek ve struktuře jejich organizované kriminální skupiny. Tato struktura je konglomerátem slovanských, jihokavkazských a severokavkazských tradic, ovšem jednotlivé skupiny jsou vesměs složeny z rodáků jednotlivých měst a vesnic či okresů v Ázerbájdžánu.

⁸³ NĚMEC M. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2003. s. 62. ISBN 80-7317-026-4.

⁸⁴ Tamtéž, s. 62-63.

Z klasických kriminálních činností, se tyto skupiny zabývají především obchodem s narkotiky. K dalším nelegálním aktivitám patří obchodování se zbraněmi, racketeering, různé druhy finančních podvodů, krádeže luxusních vozidel, padělání, organizování prostituce a legalizace zisků prostřednictvím legálních firem. K představitelům ázerbájdžánských kriminálních skupin patřili či patří muž s přezdívkou Fantomas, Džamil Sadikov a dva vory v zákoně Chukmet Muchtarov a Stanislav Nefedov, znám též pod přezdívkou Slavik Bakinskij.⁸⁵

3.3 Situace v oblasti ruskojazyčného organizovaného zločinu v ČR

Značný příliv ruskojazyčných organizovaných zločineckých skupin do ČR byl patrný zejména v počátku 90. let 20. století. Tyto skupiny využily změny politické situace v roce 1989 i samotného rozpadu Sovětského svazu. Mezi další faktory pro usazování a rozvoj aktivit těchto skupin na našem území patří i otevření hranic, ekonomická a společenská destabilizace a legislativní nejistota.

Postupně dochází k nárůstu zejména násilné trestné činnosti v podobě vražd, vydírání a loupeží, ale i trestné činnosti majetkové, kdy předmětem zájmu se stávají luxusní a historické předměty. Pokud se týká vražd, jedná se zpravidla o nájemné vraždy nepohodlných osob (svědci, podnikatelé), ale i o vraždy z konkurenčních důvodů při potyčkách mezi jednotlivými zločineckými skupinami s cílem vymezení sfér vlivu nad určitými teritorii i komoditami nelegální činnosti.

Ruskojazyčné zločinecké skupiny na naše území přicházejí zejména z Ruska, Ukrajiny a oblasti Kavkazu. Na českém území provádí nelegální aktivity jak malé kriminální skupiny, tak i členové silných zločineckých organizací, vybavení značnými finančními prostředky a profesionálními znalostmi.

Je nutno si uvědomit, že několik desítek let bylo naše území pod sovětskou nadvládou. Vzhledem k dlouhodobé přítomnosti jednotek sovětské armády u nás, velmi úzkým kontaktům stranických nomenklatur a bezpečnostních složek, které byly vzájemně provázány, ruskojazyčné zločinecké skupiny po převratu v listopadu 1989 snadno navázaly na předcházející kontakty, v českém prostředí se obratně orientují a jejich příliv usnadnila i liberální vízová politika ČR.

⁸⁵ ŠMÍD T. *Organizovaný zločin v Ruské federaci*. 1. vyd. Praha: Masarykova univerzita, 2009. s. 192-194. ISBN 978-80-210-4846-1.

Po roce 1989 se tak na našem území, zejména v Praze, začínají objevovat první představitelé postsovětského zločinu. Vedle nezávislých zločineckých skupin přijíždějí do ČR i výkonné skupiny významných organizací. Ruskojazyční zločinci jsou zpočátku spojováni zejména s nižší úrovní organizované kriminality jako je prostituce, pouliční gambling, zaměřují se na vydírání, loupeže apod. Boje o vymezení sfér vlivu s jinými domácími i zahraničními skupinami jsou spojeny s brutálními vraždami a násilnou trestnou činností. Tyto boje a roztržky spojené s vymezováním sfér vlivu trvají v podstatě do roku 1993. Protože se nelegální činnost těchto skupin navenek projevovala pouze nižšími formami pouliční kriminality, byl problém ruskojazyčného zločinu pronikajícího do ČR zpočátku oficiálními místy dlouho podceňován a rovněž represivní složky ČR nebyly na tento rozmach organizované trestné činnosti dostatečně připraveny.

Situace v přístupu k organizovanému zločinu ruskojazyčných skupin se mění až v roce 1994, kdy začíná být jasné, že na území ČR vstoupily jedny z nejsilnějších postsovětských zločineckých organizací a že se tato kriminální seskupení snaží aktivně pronikat do českých finančních kruhů a ekonomiky. Od poloviny 90. let už nikdo nepochybuje o tom, že u nás ruskojazyčný organizovaný zločin pevně zapustil kořeny.⁸⁶

Máme-li charakterizovat ruskojazyčný organizovaný zločin a jeho působení na území ČR, je třeba odlišit dvě etapy jeho vývoje. První etapa datovaná zhruba od roku 1990 do roku 1996 byla charakterizovaná zejména zjevným pácháním organizované trestné činnosti vyznačující se zejména krutostí a násilím. Ruskojazyčné zločinecké skupiny v této době páchaly zejména majetkovou trestnou činnost, včetně loupežných přepadení čerpacích stanic, pošt, peněžních ústavů, kasin a nočních erotických klubů, vydírání českých podnikatelů, krádeží osobních automobilů, včetně jejich převozu na území bývalého SSSR, organizování prostituce, pašování drog a nelegálního obchodu se zbraněmi, výbušninami všeho druhu a jaderným materiálem.

Druhá etapa se pak vyznačovala tím, že tyto skupiny přešly na vyšší stupeň organizovaného kriminálního zločinu – organizovaný zločin krytý legálním

⁸⁶ NOŽINA M. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. 1. vyd. Praha: Themis, 2003. s. 82-85. ISBN 80-7312-018-6.

podnikáním. Podstata spočívala v tom, že původní ruskojazyčné zločinecké skupiny propraly špinavé peníze získané v první etapě svého zločinného působení u nás, a dále k nám přišly nové, věkově mladší a podstatně vzdělanější zločinecké struktury, které s sebou přivezly kapitál pocházející z organizované trestné činnosti spáchané mimo naše území. Tento kapitál následně využily v naší republice pro zakládání legálních obchodních firem s rozličným zaměřením.

Typickým rysem činnosti všech ruskojazyčných skupin organizovaného zločinu u nás je zejména pronikání do ekonomické sféry s cílem její možné destabilizace, snaha o získání významného vlivu ve strategických hospodářských odvětvích, snaha o korupci příslušníků státní správy a ovlivňování jejího fungování a rozhodovacího procesu v důležitých otázkách, jakož i snaha etablovat svoje členy či spolupracovníky v orgánech státní moci a politických stranách. Za tímto účelem využívají značné finanční prostředky získané nelegální činností, které investují do další trestné činnosti a do organizační infrastruktury.⁸⁷

Nelegální činnost ruskojazyčných zločineckých organizací zasahuje prakticky do všech sfér politických, ekonomických a společenských zájmů. Tyto skupiny patří mezi nejvýznamnější zločinecké organizace působící na našem území s širokým rozsahem nelegálních aktivit, které přizpůsobují vývoji situace v ČR. Jejich vysoká organizovanost, konspirativnost a disciplína, ztěžuje OČTŘ odhalení a rozpracování páchané trestné činnosti. Jedná se zpravidla o zvlášť závažné trestné činy, kde hrozí vysoké tresty. Krom vražd a loupežných přepadení, se v poslední době jedná o organizování nelegální migrace a obchodu s lidmi z Ukrajiny a s tím spojené padělání nejrůznějších dokladů, kdy je aktivně využito ruské agrese na Ukrajině. I nadále si tyto skupiny udržují přední postavení v pašování a distribuci drog na našem území. Předmětem jejich zájmu zůstává i obchod se strategickými radioaktivními materiály, hospodářská trestná činnost, korupce a legalizace nezákonných výnosů z trestné činnosti.

U ruskojazyčných zločineckých organizací se hlavní těžiště trestné činnosti mnohdy nachází zcela mimo území ČR a naše území je využíváno

⁸⁷ NĚMEC M. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2003. s. 46-47. ISBN 80-7317-026-4.

k legalizaci kriminálních zisků v kombinaci s vytvářením bezpečného zázemí pro nejvyšší řídicí články kriminální organizace. V současné době rovněž roste počet násilných a majetkových deliktů páchaných kavkazskými etnickými skupinami na území ČR. V některých oblastech ČR je nadále registrována organizovaná trestná činnost v podobě krádeží luxusního zboží páchaná kavkazskými skupinami.⁸⁸

Podle policejních zpráv mají osoby z vyšších pozic v hierarchii ruskojazyčného organizovaného zločinu zájem o trvalé usazování na našem území. Mnohdy se jedná o osoby, které jsou předmětem zájmu zahraničních bezpečnostních sborů. Tyto osoby skrývají svou identitu pomocí velmi kvalitně zpracovaných osobních dokladů, znějících na jména existujících bezúhonných osob. Mezi jejich přední aktivity patří investice do nemovitostí a pronikání do obchodních kruhů, přičemž je využíváno finančních prostředků, jejichž skutečný původ není mnohdy možné identifikovat.

Poškozovány nejsou zdaleka jen zájmy českých občanů, ale v řadě případů i zájmy cizích státních příslušníků, žijících na našem území. Cílem aktivit ruskojazyčných zločineckých struktur se totiž mnohdy stávají komunity jejich krajanů.

Další poznatky policie potvrzují setrvalý dominující vliv ukrajinských elementů v ruskojazyčných strukturách. Metody ruského organizovaného zločinu jsou však sofistikovanější a způsoby jeho činnosti a vlivu se projevují v řadě případů skrytěji, než je tomu v případě ukrajinských struktur.⁸⁹

3.4 Vor v zákoně – vůdce ruskojazyčného organizovaného zločinu

Již bylo několikrát v této práci zmíněno, že hlavní vůdčí osobností ruskojazyčného organizovaného zločinu je tzv. *vor v zákoně*. Tento pojem nelze zcela určitě přesně vymezit a dá se chápat jako uzákoněný zločinec nebo zločinec z povolání. Postavení vora v zákoně v hierarchii zločinecké organizace má některá svá specifika. Aby se uznávaný zločinec mohl stát vorem, musí být

⁸⁸ *Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, odbor bezpečnostní politiky, 2018. s. 29.

⁸⁹ POJMAN P. *Ruský a ukrajinský organizovaný zločin: Hrozby a rizika pro ČR v kontextu globalizace organizovaného zločinu*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2013. s. 53-54. ISBN 978-80-7338-129-5.

nejdříve na svůj post korunován radou vorů, přičemž musí splňovat určitá kritéria. Tradice vorů v zákoně má dlouhou historii. V této kapitole se pokusím charakterizovat tohoto předního představitele ruskojazyčných zločineckých skupin.

Podle Z. Šámala vznikl termín vor v zákoně začátkem třicátých let v GULAGu, což byl systém pracovní-nápravných trestaneckých táborů. Označuje člena uzavřeného řádu mužů, kteří žijí mimo zákon a mimo oficiální společnost, řídicích se striktními pravidly a zásadami vlastního společenství. Přitom si nárokují hlavní roli v určování životního rytmu v podsvětí.⁹⁰ Ruští odborníci došli k závěru, že společenství vorů v zákoně vzniklo na základě tradic, zvyků a zákonů zločineckého světa jejich státu. Historicky se jedná o nejvíce nebezpečnou a organizovanou formu projevu profesionální zločinnosti. Společenství vorů striktně uznávalo a dodržovalo neformální normy chování – vorovské zákony, které sloužily výhradně k zachování daného společenství a zabezpečovaly jeho parazitující existenci nejen ve společnosti, ale i uvnitř podsvětí.⁹¹

Na vrcholnou pozici vora v zákoně se mohli dostat výhradně nejzkušenější a nejschopnější zločinci, kteří si získali v kriminálním prostředí svojí dlouhodobou činností autoritu a úctu, vždy a za všech okolností dodržovali a dokázali zajistit dodržování závazných pravidel jednání a chování. Vor v zákoně získával svůj titul a své postavení rozhodnutím vrcholného orgánu ruskojazyčné kriminální struktury, kterým bylo dohadovací setkání – tzv. *schodka*, kterou tvořili všichni uzákonění zločinci na daném teritoriu. Kandidát musel absolvovat tříletou zkušební dobu a museli jej doporučit nejméně dva stávající uzákonění zločinci, kteří byli řádnými členy dohadovacího setkání. Udělení titulu vor v zákoně bylo formálně završeno rituálem přísahy věrnosti bratrstvu, který se nazýval korunovace. Po korunovaci získal vor v zákoně pravomoci, povinnosti ale i například právo na tetování odpovídající jeho postavení.

⁹⁰ DLUHOŠ M. *Vorové v zákoně – vůdcové zločinců postsovětského světa*. 1. vyd. Praha: Vodnář, 2015. s. 24. ISBN 978-80-7439-100-2.

⁹¹ Tamtéž, s. 26.

Mezi povinnosti uzákoněného zločince, patří tato pravidla, která tvoří tzv. kodex vorů v zákoně a která charakterizují jeho osobnost:

- ***zřící se svých příbuzných*** – matky, otce, bratrů, sester
- ***nesmí mít oficiálně rodinu*** – ženu, děti, může mít však milenku
- ***nesmí pracovat*** – nikdy a nikde, žije jen z prostředků získaných trestnou činností
- ***musí pomáhat druhým zločincům*** – jak morálně, tak i materiálně, přitom využívá zločineckou společnou kasu tzv. *obščak*
- ***nevyzrazovat informace o spolupachatelích a místa jejich pobytu***
- ***v případě nevyhnutelnosti (např. je-li ve vazbě) brát na sebe odpovědnost za cizí trestné činy, a tím umožnit druhému zločinci co nejdelší pobyt na svobodě***
- ***v případě konfliktu mezi ním a jiným uzákoněným zločincem má právo požadovat svolání schodki k vyřešení sporných otázek***
- ***účastnit se skupinového posuzování chování a jednání jednotlivých zločinců a jednání soudu v rámci schodki***
- ***na základě rozhodnutí schodki zajišťovat výkon přijatého rozhodnutí nad provinilým členem kriminální struktury***
- ***neprotívat se trestu, jestliže schodka uznala jeho vinu a rozhodla o trestu***
- ***dobře ovládat kriminální zvyky a slang tzv. feňu***
- ***nehrát karty, jestliže nemá dostatek peněz na zaplacení***
- ***učit řemeslu mladé začínající členy kriminální struktury***
- ***podle možností mít sluhy a nevolníky***

- **neztrácet schopnost myšlení ani při pití alkoholu**
- **vyhýbat se styku s mocenskými orgány, neúčastnit se veřejných akcí, nebýt členem společenských organizací**
- **odmítat službu v ozbrojených silách státu**
- **bezpodmínečně plnit slovo a sliby dané jiným uzákoněným zločincům.**⁹²

Je zřejmé, že vor v zákoně má mezi ostatními zločinci velkou autoritu a úctu. Společně s nově nabytými pravomocemi musel však převzít i naznačené povinnosti a zavázat se k jejich přísnému dodržování.

3.5 Feňa – specifický kriminální slang ruskojazyčných

Obdobně jako u jiných slangů si ruskojazyčné kriminální skupiny vytvořily vlastní řeč - *feňu*, aby se odlišily od ostatních a zejména aby ztížily komunikaci mezi nimi a státními orgány. Alespoň částečné porozumění jednotlivým slovům a slovním spojením může přispět k lepší práci s osobami ruskojazyčných kriminálních skupin, například s odsouzenými ve věznicích.

Feňa je jazykový komunikační prostředek kriminálního prostředí ruskojazyčných, ale jak již bylo zmíněno, i forma pro odlišení se od ostatní společnosti jako znak výjimečnosti.

Mnoho ze slovní zásoby *feni* pochází ještě z dob carských nucených prací a z hantýrky sibiřských uprchlých trestanců. Její vývoj odrážel a odráží společenské změny i technický rozvoj, mnohdy však v podobě, o které uživatelé často ani nemají ponětí. Feňa má vlastní slovní zásobu částečně se shodující se slovní zásobou spisovné ruštiny, ale často se zcela jiným významem. Jednotlivé termíny mají mnohdy několik významů, které je možné pochopit pouze v souvislostech.

Po rozpadu Sovětského svazu se rovněž rozpadla i feňa jako společný jazyk sovětského kriminálního prostředí a stala se společným základem

⁹² GROSSMANN, M., ROZTOČIL, V. *Ruskojazyční*. 1. vyd. Praha: Vězeňská služba ČR, 2005. s. 12-14.

národních kriminálních slangů vzniklých národních států. Jednotlivé odlišnosti jsou patrné zejména ve výslovnosti a v písemné podobě jak v rámci slovanských národů, např. Ukrajinců, tak i neslovanských, např. Čečenců, kteří ji doplňují vlastními čečenskými termíny. Feňa se jako každý jazyk vyvíjí, jednotlivá slova dostávají nový význam, ale vznikají i slova nová.

Níže si uvedeme několik příkladů tohoto slangu:

- afera – nezákonná obchodní operace, podvod, vražda
- blatnoj – kriminálník, recidivista, aristokrat světa zločinu
- čumak – špindíra, podvodník, narkoman
- dispečer – prostředník mezi zákazníkem a nájemným vrahem
- fiks, фикса – zlato, zlatý zub, vkusně oblečená prostitutka
- chavira – zločinecký brloh, skrýš
- igruška – pistole
- kadet – nezkušený vyšetřovatel
- lepiť gorbatovo – lhát při výslechu
- lovka – policejní zátah
- školka – tetování
- ovca – svědek
- plavať – vykonávat trest, být převeden do jiné věznice
- smazať – dát úplatek
- škonka – vězeňská postel
- tusanuť – předávat nelegální zásilku ve věznici
- vozduch – peníze, úplatek

- zavalit' – prozradit, zabít, navštívit.⁹³

3.6 Tetování ruskojazyčných kriminálních skupin

Jedním z dalších specifických znaků členů ruskojazyčných kriminálních skupin je jejich typické tetování. Ve většině případů je získáváno během pobytu ve vězení. Při jeho „čtení“ je nejen důležité rozlišovat jednotlivé motivy, ale i jejich umístění na těle nositele. Z tetování je možné vyčíst prakticky celý život jeho nositele a v ruskojazyčném kriminálním prostředí má tetování podstatný význam. V některých případech bývají tetování umisťována na těla jednotlivců i násilným způsobem, v případech neoprávněně získaných tetovacích motivů, tyto bývají i násilně odstraněny vyříznutím kůže.

Tetování může sloužit nejen k identifikaci osob, ale vypovídá o charakteru, zálibách, specializaci, kriminální kariéře a postavení nositele tetování v kriminální hierarchii. Slouží k neverbální komunikaci v kriminálním prostředí a u ruskojazyčných zločinců má dlouholetou tradici.

Při čtení tetování je vhodné zaměřit se zejména na:

- **druh tetování** – odlišit tetování kriminální od občanského,
- **kvalitu tetování** – i ta odpovídá pozici nositele v kriminální hierarchii,
- **pokus o odstranění tetování anebo jeho přemalování** – to může naznačovat snahu o zakrytí minulosti.

Nejjednodušším tetováním je datum nebo číslice, většinou datum nebo rok narození, ale i odsouzení, smrti blízkého, setkání či rozchodu s milenkou nebo manželkou.

Vytetované krátké věty ujišťují o lásce, vyjadřují přísahu či hrozbu, obvyklé jsou i aforizmy. Vytetovaný text je zveřejněným krédem jeho nositele. Osobní postoj nositele vyjadřují i vytetované zkratky a zkratková slova - *abreviatury*.⁹⁴

Existuje mnoho typů, vzorů a symbolů charakteristických tetování v ruskojazyčném zločineckém prostředí. Rozsah této práce nám neumožňuje se

⁹³ GROSSMANN, M., ROZTOČIL, V. *Ruskojazyční*. 1. vyd. Praha: Vězeňská služba ČR, 2005. s. 57-77.

⁹⁴ Tamtéž, s. 83-84.

této problematice podrobně věnovat, níže si proto uvedeme nejčastěji užívané motivy a jejich významy, jejichž vyobrazení jsou uvedena v příloze.

Motiv dvojice hvězd (viz. příloha obr. č. 1) umístěný na přední části hrudníku v oblasti ramenního kloubu je typickou známkou vora v zákoně. Hvězdy jsou vytetovány na jeho tělo až po jeho korunovaci a složení slibu věrnosti, jak již bylo uvedeno výše. Současně jsou hvězdy vytetovány i na přední část kolen, což pro ostatní značí, že dotyčný „nepoklekne na kolena před státní mocí“.

Epolety a nárameníky (viz. příloha obr. č. 2) jsou charakteristickým znakem vysokého postavení a kriminální autority ve vězeňském prostředí. Jeho nositel jej má buď na jednom, nebo obou ramenech. Nárameníky bývají mnohdy doplněny dalším vyobrazením, které blíže specifikuje osobu nositele. Písmeno „N“ uvnitř symbolizuje nejvýše postaveného trestance, obdobně jako hvězda. Lebka, popř. dolarová bankovka uvnitř epolety naznačuje, že nositel spáchal v minulosti vraždu.⁹⁵

Motivy různých církevních budov, chrámů a kostelů s typickými kupolemi (viz. příloha obr. č. 3) jsou mezi ruskojazyčnými zločinci velmi hojně rozšířeny. Tyto motivy jsou umisťovány na hrudník nebo záda. Počet věžiček znamená buď počet let trestu odnětí svobody, nebo počet jednotlivých odsouzení.

Motiv madony s dítětem (viz. příloha obr. č. 4) bývá vytetován nejčastěji na hrudi. Hlavním významem symbolu je nevinnost a čistota, zároveň může symbolizovat víru. Obecným významem je pak „Čisté svědomí před přáteli“, což vyžaduje loajalitu nositele s kriminální subkulturou, doslova „Nezradil jsem“.⁹⁶

V souvislosti s vytetovaným motivem očí (viz. příloha obr. č. 5) je nutné rozlišit jejich umístění na těle nositele, podle kterého je pak možné určit jeho význam. Oči umístěné na hrudi či zádech určují ostražitost a bdělost nositele za všech okolností. Naopak oči umístěné na podbřišku vypovídají o aktivním homosexuálovi, v případě umístění na hýždích se jedná o homosexuála pasivního.

⁹⁵ VEGRICHTOVÁ, B. *Symbolika kriminálního tetování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. s. 63-64. ISBN 978-80-7380-579-1.

⁹⁶ Tamtéž, s. 70.

Hlava tygra (viz. příloha obr. č. 6) se objevuje v mnoha provedeních a je umístěna na různých částech těla. Nositel tohoto motivu má agresivní sklony vůči všem autoritám, zejména zaměstnancům bezpečnostních složek.

Dalším častým vytetovaným motivem mezi ruskojazyčnými zločinci je Ježíš na kříži (viz. příloha obr. č. 7) a umísťuje se zpravidla na hrudník. Označuje osobu, která má v kriminální hierarchii vysoké postavení.

U motivu hlavy kocoura nebo kočky (viz. příloha obr. č. 8) je rovněž velice důležité jeho umístění. Obecně značí kapesního zloděje, kterému má přinášet štěstí. Pokud je vyobrazena jednotlivě, značí to, že nositel páchá trestnou činnost sám, pokud je zobrazeno více hlav, bude se jednat o člena kriminální skupiny. Nejčastěji je umístěna na hřbetu ruky, při umístění na nohou označuje osobu, která se dopustila loupeže, je-li umístěna v podpaží, charakterizuje osobu s přesvědčením, že „věznice je jeho domovem“.

Pavučina (viz. příloha obr. č. 9) obecně označuje pobyt nositele ve vězení, může rovněž vyjadřovat kriminální způsob života, doslova „Chycen v síti zločinu“. Ve spojení s vyobrazeným pavoukem označuje osobu drogově závislou. Samostatně vytetovaný pavouk znamená „Jdu kriminální cestou“. Rovněž i u těchto motivů záleží na jejich umístění, kdy se objevují jak u žen, tak i u mužů.⁹⁷

4 Návrhy de lege ferenda

Je nepochybné, že organizovaný zločin se v průběhu času vyvíjí, reaguje na nové a další možnosti zdrojů nezákonných zisků a přitom využívá mezer v zákonných předpisech. Na tento postupný vývoj by měli reagovat i zákonodárci vytvářením a přijímáním účinných a novelizovaných právních norem.

Pokud se týká trestního práva, bylo by vhodné učinit v TZ právní úpravu pojmu **organizovaná skupina**, neboť ačkoli je tento pojem užíván v mnoha skutkových podstatách trestných činů, není doposud vymezen, což přináší v aplikační praxi OČTŘ značné obtíže. Jelikož je nutné počítat s novými formami organizované kriminality, další navrhované úpravy TZ by mohly spočívat v tom, že by došlo u dalších vybraných trestných činů k rozšíření možnosti trestního

⁹⁷ Tamtéž, s. 69-70.

postihu za jejich přípravu, která je v současné době stanovena jen u některých trestných činů. V důsledku toho, že nebezpečnost organizované kriminality je značně vysoká a je spojená s tvorbou značných zisků, bylo by rovněž účelné postihovat některé trestné činy přísnější sazbou a i přísnějšími peněžními tresty.

V případě odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu uvedeném v TRŘ je nutno reagovat na vývoji v oblasti komunikačních a informačních technologií, kde jsou pojmy „provoz elektronických komunikací“ nebo „odposlech“ v současné době již nepřesné a zavádějící. Mezi formy elektronických komunikací realizovaných v sítích elektronických komunikací patří nejen telekomunikační provoz prostřednictvím veřejných telefonních sítí, ale i jiné služby elektronických komunikací, realizované prostřednictvím veřejných komunikačních sítí, založených na přenosu informací zejména internetem a sociálními sítěmi.

Příkladem jsou elektronická pošta, datové schránky a jednotlivé zprávy v prostředí sociálních sítí. Slovo „odposlech“ pak neustále vnucuje dojem, že jde zejména o telefonní hovory a jejich zvukové záznamy. Vyvstává tak potřeba zavést do terminologie trestního práva nové pojmy, které nebudou historicky spjaty s tradičními způsoby komunikace a lépe podchytí i způsoby novější, používané v současnosti.⁹⁸

V této souvislosti by ustanovení TRŘ o odposlechu dle § 88 a o zjištění provozních a lokalizačních údajů dle § 88a (v souvislosti s okamžitou reakcí na operativní situaci), mohlo obsahovat i možnost provedení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a zjištění provozních a lokalizačních údajů bez předchozího příkazu předsedy senátu popř. soudce s tím, že do 48 hodin by policejní orgán měl povinnost tento příkaz vyžádat, a v případě, že jej neobdrží, musel by dosud pořízené záznamy a zjištěné údaje zničit a nijak nepoužít, obdobně jako u sledování osob a věcí nebo předstíraném převodu.

Trestní odpovědnost jedince je charakterizována individuální odpovědností za spáchání trestného činu. V případě organizované zločinecké skupiny by právní zakotvení **kolektivní trestní odpovědnosti** mohlo usnadnit

⁹⁸ BUDKA, I., DVOŘÁK, V., ŠLESINGER, R. Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2017. s. 97-98. ISBN 978-80-7338-169-1.

a urychlit celé trestní řízení, neboť by se odstranila povinnost zdlouhavě objasňovat a dokazovat vinu jednotlivce a míru jeho účasti v činnosti takové skupiny, přičemž by stačilo rozkrýt strukturu skupiny nebo organizace a její aktivity.

V rámci institucí zabývajících se bojem proti organizovanému zločinu by bylo rovněž vhodné a účelné vytvoření **jednotného informačního systému**, ve kterém by byly shromažďovány veškeré informace o trestných činech páchaných organizovaně, přičemž tento systém by byl propojený mezi jednotlivými složkami dotčených institucí a sloužil by ke koordinaci těchto složek a k odhalování jednotlivých forem organizovaného zločinu. Rovněž metodická pracoviště jednotlivých složek by v této souvislosti měla mít v jejich řízení hlavní úlohu.

V souvislosti s využíváním informátora se Policie ČR stále systémově nevypořádala s problematikou získávání, řízení a stratifikace informátorů. Tento jedinečný prostředek v boji proti trestné činnosti, jehož hodnota v době neprolomitelných komunikačních technologií stále narůstá, není stran pracovníků Služby kriminální policie a vyšetřování dostatečně pojmenován a využíván.⁹⁹ Bylo by vhodné v TŘ vytvořit nový institut dokumentace trestné činnosti pro vymezené zločiny jako další operativně pátrací prostředek v rámci § 158 b „*použití důvěrníka*“ - civilní osobu, která vědomě spolupracuje s oprávněným policejním orgánem pro potřebu objasnění konkrétního trestního jednání, vedeného v konkrétním trestním řízení, přičemž působí v dokumentovaném zločinném prostředí, o kterém může vypovídat jako utajený svědek dle § 55 odst. 2 TŘ; stanovit pravidla pro jeho zmocnění k této činnosti – povolovací mechanismus, ochranu totožnosti, beztrestnost, odměňování atd.¹⁰⁰

Současným problémem je i dlouhá doba celého trestního řízení u případů organizované kriminality, nejen přípravného řízení u policejních orgánů, ale zvláště pak řízení před soudy. Taková řízení se neúměrně prodlužují a konečné tresty mnohdy neodpovídají povaze trestné činnosti, poměrům a osobě pachatele. V této souvislosti je nutné učinit veškeré kroky ke snížení administrativního zatížení a minimalizaci byrokratického přístupu v trestním řízení, jakož i k navýšení početních stavů odborně vzdělaných a kvalifikovaných

⁹⁹ Tamtéž, s. 100.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 102.

osob podílejících se na trestním řízení a zvýšení kontrol v rozhodovacích činnostech jak policie, státních zastupitelství, tak i soudů.

Závěr

Organizovaný zločin zůstává i nadále jednou z nejnebezpečnějších forem trestné činnosti, která zasahuje a postihuje všechny sféry společenského života. Každoročně je organizovanými zločineckými skupinami pácháno velké množství různých forem trestné činnosti a jejich nezákonnými aktivitami jsou způsobovány obrovské škody. Můžeme říci, že tento jev je celospolečensky významným problémem.

Nezvládnutí boje s organizovaným zločinem není však pouze celospolečenským problémem, ale ve svých důsledcích se negativním způsobem dotýká každého z nás. Z výsledků provedených průzkumů veřejného mínění je zřejmé, že nepříznivý vývoj organizované trestné činnosti není většinové populaci v ČR lhostejný, což je dobrým signálem k úspěšnému potlačení kriminálních aktivit pachatelů organizované trestné činnosti. Postupné odstraňování všech příčin vzniku kriminálního jednání s organizovaným prvkem by mělo být prvotním úkolem naší společnosti.

Práce byla zaměřena na organizovaný zločin ruskojazyčných zločineckých skupin. Ruskojazyčné skupiny, které si na našem území postupem času vybudovaly trvalé základny a dokonale se zde etablovaly, představují dle mého názoru pro naši republiku jednu z největších aktuálních bezpečnostních hrozeb. Nejen z tohoto důvodu jsem si zvolil právě toto téma, dalším důvodem bylo i to, že se o tuto problematiku dlouhodobě zajímám.

Smyslem a hlavním cílem této práce bylo seznámit čtenáře s tímto negativním protispolečenským jevem, definovat teoretické pojmy spojené s organizovanou kriminalitou, charakterizovat jednotlivé ruskojazyčné skupiny působící v ČR, jejich vznik a vývoj (s přihlédnutím na období totalitní vlády v SSSR), jejich představitele a typické znaky, kterými se liší od jiných organizovaných kriminálních uskupení. Rovněž jsou popsána i možná navrhovaná opatření, která by zlepšila práci OČTŘ a usnadnila boj s organizovaným zločinem.

Jako velice pozitivní v boji proti organizované kriminalitě se dle mého názoru jeví vstup ČR do EU a s tím spojené přistoupení naší republiky k Schengenským dohodám. Mezinárodní policejní a soudní spolupráce států EU zcela a přímo zvýšila efektivitu celospolečenské snahy o potírání všech forem této kriminality. Za krok zpět však v této souvislosti považuji otevření hranic států EU a snížení možnosti dopadení organizovaných pachatelů trestné činnosti na mezinárodní úrovni při hraničních kontrolách. Tito pachatelé pak mají volný pohyb prakticky po celé Evropě a mohou se dostat např. ze Slovenska až do Anglie, aniž by byla ve státech, které projíždějí, provedena jejich důsledná kontrola.

Cílem celé společnosti by měla být trvalá snaha o žádoucí úroveň konformity lidského chování zejména vnější kontrolou lidského chování spočívající ve fungování normativních systémů a jejich subsystémů. V těchto normativních systémech má své specifické postavení právní řád, který by měl být záměrně, programově a v závislosti na dynamickém vývoji organizované trestné činnosti vytvářen a neustále propracováván státem.

Je nutné i nadále vytvářet nové a rozvíjet stávající prostředky a opatření určené k potírání této formy kriminality a pokračovat v této činnosti i do budoucna. Jistě nelze organizovaný zločin zcela vymítit, ale lze dle mého názoru proti němu účinně bojovat.

Seznam použité literatury

Monografie:

BRABCOVÁ, I., CEJP, M., SCHEINOST, M. *Pravděpodobné modely organizované kriminality: Současný stav v České republice*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1994.

BUDKA, I., DVORÁK, V., ŠLESINGER, R. *Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2017. ISBN 978-80-7338-169-1.

CEJP, M. a kol. *Organizovaný zločin v České republice III*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. ISBN 80-7338-027-7.

CEJP, M. *Druhy a formy činností organizovaného zločinu*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996. ISBN 80-86008-10-X.

DLUHOŠ M. *Vorové v zákoně – vůdcové zločinců postsovětského světa*. 1. vyd. Praha: Vodnář, 2015. ISBN 978-80-7439-100-2.

GALEOTTI, M. *Čas úzkosti: Bezpečnost a politika v sovětském a postsovětském Rusku*. 1. vyd. Praha: Themis, 1998. ISBN 80-85821-55-9.

GALEOTTI, M. *Stručné ruské dějiny*. 1. vyd. Voznice: Leda, 2021. ISBN 978-80-7335-700-9.

GROSSMANN, M., ROZTOČIL, V. *Ruskojazyční*. 1. vyd. Praha: Vězeňská služba ČR, 2005.

GŘIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

CHMELÍK, J. a kol. *Zločin bez hranic: Vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu*. Praha: Linde, 2004.

JELÍNEK J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. ISBN 978-80-87212-22-6.

KAISER, G. *Kriminologie*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1994. ISBN 80-7179-002-8.

Koncepce boje proti organizovanému zločinu do roku 2023. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, odbor bezpečnostní politiky, 2018.

Koncepce boje proti organizovanému zločinu. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2000.

NĚMEC M. *Mafie a zločinecké gangy*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4.

NOŽINA M. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. 1. vyd. Praha: Themis, 2003. ISBN 80-7312-018-6.

PIPES, R. *Dějiny ruské revoluce*. 2. vyd. Praha: Argo, 2017. ISBN 978-80-257-2203-9.

POJMAN P. *Ruský a ukrajinský organizovaný zločin: Hrozby a rizika pro ČR v kontextu globalizace organizovaného zločinu*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2013. ISBN 978-80-7338-129-5.

Problematika organizovaného zločinu a účinného postupu proti tomuto typu trestné činnosti. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1996.

SOULEIMANOV, E. a kol. *Organizovaný zločin*. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-27-8.

SOUTHWELL, D. *Historie organizovaného zločinu: Pravdivý příběh o tajemstvích dnešního podsvětí*. 1. vyd. Praha: Fortuna Libri, 2009. ISBN 978-80-7321-466-1.

ŠMÍD T. *Organizovaný zločin v Ruské federaci*. 1. vyd. Praha: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4846-1.

VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3.

VEBER, V. *Komunistický experiment v Rusku 1917-1991*. 1. vyd. Praha: Roman Míšek, 2001. ISBN 80-86277-14-3.

VEGRICHTOVÁ, B. *Symbolika kriminálního tetování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-579-1.

VYDRA, Z. et al. *Dějiny Ruska*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2017. ISBN 978-80-7422-324-2.

Sborníky konferenčních příspěvků:

COUFALOVÁ, B. Organizovaný zločin – vymezení pojmu. In: JELÍNEK J. (ed.). *Organizovaná kriminalita (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty)*. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2014, trestní sekce. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-068-0.

DESET M. Komparácia legálnej definície zločineckej skupiny s legálnou definíciou organizovanej skupiny. In: JELÍNEK J. (ed.). *Organizovaný zločin (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty)*. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2014, trestní sekce. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-068-0.

Zákony:

Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění.

Elektronické zdroje:

Fulsoft.cz: *Zákony, judikatura a literatura 2022-2023* [online]. [cit. 09.04.2022].
Dostupné z: https://www.fulsoft.cz/33/r-53-1976-tr-i-loupez-pokus-ii-loupez-okolnost-podminujici-pouziti-vyssi-trestni-sazby-organizovana-skupina-iii-okolnost-podminujici-pouziti-vyssi-trestni-sazby-porusovani-domovni-uniqueidOhwOuzC33qe_hFd_-jrpTnHbGbWLOX01FcSKZU5DCpqVdaLTRYHmJQ/

Fulsoft.cz: Zákony, judikatura a literatura 2022-2023 [online]. [cit. 22.09.2022].
Dostupné z: https://www.fulsoft.cz/33/r-34-2005-tr-nedovolena-vyroba-a-drzeni-omamnych-a-psychotropnich-latek-a-jedu-uniqueidOhwOuzC33qe_hFd_-jrpTpnr-yhWkiVVaYQ4uIPydiuVdaLTRYHmJQ/

HOLCOVÁ, P. *Investigace.cz. Tetování a ruský organizovaný zločin – občanka vyrytá do kůže* [online]. [cit. 10.02.2023]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/tetovani-a-rusky-organizovany-zlocin-obcanka-vyryta-do-kuze/>

Kraken – Salvia [online]. [cit. 09.04.2022]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/11Tdo268/2016>

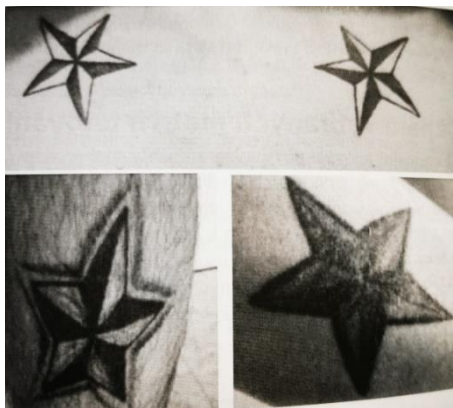
Společná akce č. 98/733/SVV ze dne 21. prosince 1998 přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii, kterou se stanoví, že účast na zločinném spolčení je v členských státech Evropské unie trestným činem [online]. [cit. 03.10.2022]. Dostupné z: <https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/63c93028-6fe8-494c-a805-c061ad3058df>

Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu z roku 2009, sdělení MZV č. 75/20013 Sb. [online]. [cit. 09.04.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/ms/2013-75#f5571623>

VÁVRA, L. *Právníprostor.cz. Nikoli každá organizovaná skupina je zločinecká* [online]. [cit. 03.04.2022]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/nikoli-kazda-organizovana-skupina-je-zlocinecka>

Příloha

Nejčastější a nejvýznamnější motivy tetování v ruskojazyčném kriminálním prostředí.

Obr. 1 Hvězdy, zdroj: B. Vegrichtová, Symbolika kriminálního tetování

Obr. 2 Epolety, nárameníky, zdroj: <https://www.investigace.cz/tetovani-a-rusky-organizovany-zlocin-obcanka-vyryta-do-kuze/>

Obr. 3 Sakrální budovy, zdroj: <https://www.investigace.cz/tetovani-a-rusky-organizovany-zlocin-obcanka-vyryta-do-kuze/>

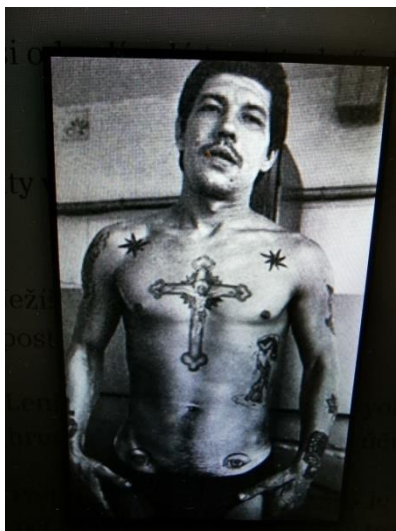
Obr. 4 Madona s dítětem, zdroj: <https://www.investigace.cz/tetovani-a-rusky-organizovany-zlocin-obcanka-vyryta-do-kuze/>

Obr. 5 Oči, zdroj: B. Vegrichtová, Symbolika kriminálního tetování

Obr. 6 Hlava tygra, zdroj: B. Vegrichová, Symbolika kriminálního tetování

Obr. 7 Ježíš na kříži, zdroj: <https://www.investigace.cz/tetovani-a-rusky-organizovany-zlocin-obcanka-vyryta-do-kuze/>

Obr. 8 Hlava kocoura/kočky, zdroj: <https://www.investigace.cz/tetovani-a-rusky-organizovany-zlocin-obcanka-vyryta-do-kuze/>

Obr. 9 Pavučina, zdroj: <https://www.investigace.cz/tetovani-a-rusky-organizovany-zlocin-obcanka-vyryta-do-kuze/>